

קונטראס

גרות שבת קודש

כולם

ביאור תוכן מצות הדלקת גרות שבת קודש, מעלהה ואופן קיומה,
ובתוכו בירור מكيف בעניין הדלקתה ע"י בנות ישראל
שלפניהם עונת הנישואין — לאור ההלכה והמנהג

מאת

שלום דובער לוי

ברוקלין, נ. י.

שנת בלכת אש לפ"ק

פתח דבר

ב"ה.

מוגש בזה קונטראס נרות שבת קודש, הכלל ביורים ובירורים במצבה חביבה זו.

זה מספר חודשים, יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א מליבאויטש בקריה עצומה, אשר כל בנות ישראל שבל מקום, תשדרנה במיחוד בקיים מצות הדלקת נרות שבת קודש, וגם הבנות שלפני עונת הנישואין, מתחילה מגיל הינוך, ולהאריך בזה את הבית ואת בני הבית באור התורה להיות נר לרגלים ואור לנתיותם, ללכת לבטה דרכם בחיים.

מני אז התחלו רבעות נוספות של בנות ישראל, בכל מרחבי תבל, להדליק נרות שבת קודש. והדרישה הולכת וגוברת לדעת תוכן מצוה זו, הלאותית, מנהגי, ואופן קיומת.

מטרת הקונטראס, לבאר תוכן מצות הדלקת נרות שבת קודש, מעלה ואופן קיומה, ובתוכו בירור מكيف בעניין הדלקתה ע"י בנות ישראל שלפני עונת הנישואין — לאור ההלכה והמנהג.

בתוך הקדמה בא קטע ממשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א במושאי שבת קודש בראשית ש. ג. — לנשי ובנות ישראל תי', המבהיר מעלה של מצוה זו. וכמה מכתביו כ"ק אדמו"ר שליט"א, הדברים בנושא זה.

והנני בזה להביע תודהו להרבנים התמיימים: ר' אלימלך יוסף הכהן שי' סילברברג ור' צבי הערש שי' לוסטיג, עברו עוזרתם המרובה בהכנות הקונטראס.

ויה"ר שע"י לימוד וקיים מצות אלה, נזכה לימים אשר לא יהיה לך עוד השם לאור יום גוי והי לך הווי לאור עולם (ישע"י ס. יט).

שלום דובער לוין

ר"ח שבט, ב' לסדר וכל בני ישראל הי אוור במושבותם, היטשלאה, ברוקלין, נ. י.

תוכן העניינים

- 5 **קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מלובאוויטש**
שבת בראשית הכהנה לשנה החדשה / הזמן להחלטות טובות לשנה זו /
ויעקב הלא לדרך / חבת ווכות האשה / להן ניתנה הדלקת נר מצוה /
גודל הוכחות שבזה / מיד בהגיון לגיל חינוך / פרוטות לצדקה לפני ההדלקה.
- 13 **מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א**
הדלקת מתחליה מגיל חינוך / סגולותי / הוראת נר חנוכה / השוואת
להאמחות / רבקה אמנו / לימוד מקודם מזמן תורה / מנהג שבעיר השולחן
/ קטנה — נשואה / מנהג רבקה — מנתג קטנה / מש"כ בערחה"ש אף
שהבעל / שבת ווישׁ שווים / האם לבך שתחינו / עד הנושאן — נר
אותו / כבוד ועונג.
- 19 **גרות שבת קויש**
הדלקת נר של שבת ומעלה / שיוכחת המיווחות לנשים / גדר חיוב
ההדלקה / בני הבית בהדלקה / מנהג הבנות בהדלקה / חינוך הבנות
בಹדלקה / צורך השעה — הדלקת הנרות / זמן הדלקת / סדר הדלקת.

קטע משיחת ב"ק אדמו"ר שליט"א מליאבאוויטש*

— רישימת השומעים שי' —

א. מען געפינט זיך במווצאי שבת קודש בראשית, דער שבת מיט וועלכן מען שליסט אָפַח הוודש תשרי — דער כלות/זיקער חדש¹, פון דעם גאנצן יאָר, פון וועלכן מען נעמט דעם כה אויפן גאנצן יאָר, אָז עם זאל זיין אָשנה טובעה אין צלע זאָכן פון אידישקייט, תורה ומיצות [וואָס דערפֿאָר, אָיז די יִמְיָס-טוּבִים פון חדש תשרי, שליטן אַיז אָונַן ווי באָזָוָאָסֶט, אָז רַ"ה, ווען מען נעמט אָז דעם אויבערשטן אלָם קעניג אויף זיך, נעמט מען מיט יראת שמיים אויפן גאנצן יאָר; יוֹ"כ נעמט מען מיט די זאָך פון תשובה; אָונַן סוכות, שמיני עצרת אָונַן שמחת תורה — זמן שמחתנו — נעמט מען מיט אויפן גאנצן יאָר, אָז אָלָע זאָכן פון תורה ומיצות זאל מען טאן מיט שמחה], וואָס דאס ברוינט אָזיך דעם אויבערשטן ברבות אָז עם זאל זיין אָשנה טובעה אין די אָלָע זאָכן אָיז וועלכע מען נויטיקט זיך בנשימות: געזונט, פרנסת, נחת פון זיך אָונַן פון דער גאנצער פֿאָמִילְיעָן, אָיז שבת בראשית, דער שבת וועלכער שליסט אָפַח הוודש תשרי, אָיז דאמָלָם די צוגרייטונג זיך דעם נײַעַם יאָר, ווי ערקלערט וווײַטער.

ב. דער וואָכְעָדְקָעָר יאָר פון אָיזָן — ד. ה. ווען אָז אַיד טראָגָט אָריין יִדְיָשְׁקִיָּת אָונַן היְלִיקִיָּת אָיז זיַּעַן וואָכְעָדְקָעָר זאָכן — פֿאָנְגָט זיך אָז — בעיקר — ערשות נאָך חדש תשרי (וּוַיְלָא אָיז חדש תשרי גוֹפָא, אָיז אָז אַיד פֿאָרְנוּמָעָן בעיקר מיט היְלִיקָעָזָן, מיט יִמְיָס-טוּבִים אָונַן די חַנּוֹת זיך זיַּי, אָונַן בְּכָל מיט תורה ומיצות).

* מוצאי שבת קודש בראשית ה'תשל"ה — לנשי ובנות ישראל תי.
 1) ראה ויק"ר פ"ג, ח (הובא ונתבאר בד"ה יו"ט של ר"ה הש"ת. ובכ"מ).
 אזה"ת סוכות ע' א'תchno. ברכה א'תחס'רין.

און די אויפֿרּוֹנָג פֿוֹן אַ אִידֶּן בְּמִשְׁךְ דָּעַם גַּאנְצָן קּוּמוּנְדִּיקָן
וּאֲכַעְדִּיקָן יָאָר, וּוּעֶרֶט "איינְגַּעַשְׂטָעלְטָ" אֵין די עַרְשְׁטָע זַעַם וּוּאֲכַעְדִּיקָע
טָעַג פֿוֹן דָּעַם יָאָר, וּאַם דָּאָס זַיְגָען די טָעַג וּאַם נַאֲךְ שְׁבַת בְּרָאַשְׁתָּ.

און דָּעַרְכָּעָר, אֵין די גּוֹטוּ בְּאַשְׁלוֹם וּוּעַלְכָּעַ מַעַן מַאֲכָת שְׁבַת
בְּרָאַשְׁתָּ בְּנוֹגָעַ די קּוּמוּנְדִּיקָע זַעַם וּאֲכַעְדִּיקָע טָעַג וּאַם נַאֲךְ דָּעַם
שְׁבַת —

אוֹוִי וּוֹי יְעֻדָּעָר שְׁבַת, וּאַם מַצְדָּקָה דָּעַרְזָוָף וּאַם עַר אֵין דָּעַר
מְנוֹחָה-טָאג אָון רָוְ-טָאג, גְּרִיטָטָמָן זַיְג צַו אָון מַעַן גַּעַמְט אֵין כְּחוֹת²⁾ אוֹוִי
דָּעַר גַּאנְצָעָר קּוּמוּנְדִּיקָעָר וּוֹאָךְ —

זַיְגָעָן נַוְגָע נִיט בְּלוֹיזָן צַו די זַעַם וּאֲכַעְדִּיקָע טָעַג וּוּעַלְכָּעַ קּוּמוּנָע
גְּלִיְיךְ נַאֲךְ שְׁבַת בְּרָאַשְׁתָּ, נַאֲךְ דָּאָס אֵין אוֹיךְ אַ צְוָגְרִיטָוָג צַו דָּעַם
גַּאנְצָן קּוּמוּנְדִּיקָן וּאֲכַעְדִּיקָן יָאָר, וּוּעַלְכָּעַ וּוּעֶרֶט איינְגַּעַשְׂטָעלְטָ אֵין די
עַרְשְׁטָע זַעַם וּאֲכַעְדִּיקָע טָעַג פֿוֹן יָאָר.

ג. דָּאָס אַיְבְּגָנְגּוֹזְגָּטָע, אַז נַאֲךְ חַדְשָׁ תְּשִׁירִי הַוִּיבְּטָט זַיְג אָן דָּעַר
וּאֲכַעְדִּיקָעָר יָאָר — וּאַם אַזְּ אַזְּ טְרָאָגָט אַרְיָין אִידְיּוּשִׁקְיָיט אַיְן זַיְגָע
וּאֲכַעְדִּיקָע זַאָכָן, אֵין אַיְן אַיְינְקָלָאָגָג מִיטָּן בְּאַזְוּאָסְטָן וּוּאָרְטָט³⁾ אַז נַאֲךְ
חַדְשָׁ תְּשִׁירִי הַוִּיבְּטָט זַיְג אָן דָּעַר סְדָר פֿוֹן "וַיַּעֲקֹב הַלְּךְ לְדָרוֹבוֹ", וּוֹעַן אַז
אִיד גִּוְיִט אָוּוּקָן אַיְן זַיְגָע:

און דָּעַם וּוּאָרְטָט "לְדָרוֹבוֹ", צַו זַיְגָע וּוּעַג, וּוּרְעָן אָוְנְטָעְרְגָּעְשְׁטָרָאָכָן,
צַוּוּיִ פֿוֹנְקָטָן :

פָּאָר פְּלִוְיִשְׁיָגָע אָוִיגָן וּוּיְזָט זַיְג אָוִים, אַז די וּוּעָג (אוֹוִי וּוּעַלְכָּעַ
אַז אִיד נִיט בְּמִשְׁךְ פֿוֹן דָּעַר וּאֲכַעְדִּיקָיִיט פֿוֹן דָּעַם גַּאנְצָן יָאָר, נַאֲךְ חַדְשָׁ
תְּשִׁירִי) אֵין נִיט וּוֹי "צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" וּאַם דָּאָס אֵין דָרְךְ הַשָּׁם⁴⁾, נַאֲךְ —
"דָרוֹבוֹ", זַיְג (דָעַם מַעֲנְטָשָׁנָם) וּוּעַג,

וּוְאָרוּם וּוְיְבָאָלְד אַז דָעַם מַעֲרָסְטָן טְיִיל פֿוֹן טָאג (אֵין די וּאֲכַעְדִּיקָע
טָעַג וּאַם נַאֲךְ חַדְשָׁ תְּשִׁירִי) אֵין אִיד פְּאָרְנוּמָעָן מִיטָּן פְּאָרְדוּנָעָן פְּרָנָסָה,
מִיטָּן אַוְיְפָהָאָלָטָן דָעַם גַּעַזְוָנָט דָוְרָךְ עַמְּן אָון טְרִינְקָעָן אַגְּזָוָן. — קּוּקָט

(2) שָׁגָם זֶה נִכְלָל בְּמַחְזָ"ל (זְחִ"בָּ סָג, ב) דְּשְׁבַת מִינִי מַתְבְּרָכִין כָּוְלִי יוּמִי.

(3) רָאָה שִׁיחָת אֲחַשְׁפָּע תְּרִצָּה (בְּסַהַמְּ תְּשִׁיָּא ע' 240) וְלַהֲעֵר מַהְמַשְׁךְ וּכְכָה
תְּרִלְיוֹן רְפָצָיו : שָׁאָחָר הַתְּשׁוּבָה זִיוְחָנָפָע זַיְג וַיַּעֲקֹב הַלְּךְ לְדָרוֹבוֹ. וְנַתְבָּאָר בְּהַתְועֻdot

דִּיְגָע תְּשִׁירִי וְשְׁבַת בְּרָאַשְׁתָּ.

(4) בְּרָאַשְׁתָּ יְהָ, יְט.

דעריבער אוים, איז די וועג אין וועלכע דער איד גויט, איז איז איז וועג
אין וועלכע ס'איז ניטא קיין הייליקיט, ניטא קיין אונטערשייד צוישן
א אידישן לעבן בי א ניט אידישן לעבן, להבדיל;

אבער צווצמען דערמייט, אין דעם זעלבן ווארט „לדרכו“ ווערט
אונטערגענשטראָפֿן, איז די וועג אין וועלכע דער איד גויט (במשך דעם
גאנצּן יאָר), איז דאס „לדרכו“ — זיין וועג, די ספֿעצעיעלע וועג⁶ וואָס
יעקב איז געגאנגען אלײַן און האט איר אויך איסגעטראָפֿן פֿאָר אַלְעַ
איַדְן.

[קָאָטְמָשׁ אָז אַלְעַ דָּרִי אֲבוֹת (אֶבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב) הַאֲבָן אָוִיסִ
גַּעַטְרָאָפֿן דֵּי וְעוֹג⁵ דָּרְמָאָנָט מֵעַן דָּא (כְּלוּיוֹז) יַעֲקֹבְּזָן — וְוַיְיַלְעַ דֵּי וְעוֹג
פֿאָר אַלְעַ אַיְדְּן אַיְזָן אַיְזָן גַּעַטְרָאָפֿן גַּעַוְאָרָן בְּעִיקָּר דָּוָרָךְ אִים, מִצְדָּא
דָּעָרְוִיפֿ וְוָאָס עַר אַיְזָן גַּעַוְוָן דָּעַר וְוָאָס הַאֲט אַיְפֿגַּעַשְׁטָעַלְטָן דֵּי צְוּעַלְפֿ
שְׁבָטִים⁷]

וועלכע מען קען בשום אופֿן ניט פֿאָרְגְּלָיְיכָן צו דער וועג, צו דעם
עַסְן אַוְן טְרִינְקָעַן אַוְן פֿאָרְדִּינְקָעַן אַוְיפֿ פֿרְנָסָה וּכְוּ), וְוי זַיְוָן גַּעַטְאָפֿ
דָּוָרָךְ נִיטְ-איַדְן, להבדיל:

בְּשַׁעַת אָז אַיְזָצְטָזְזָק עַסְן אַוְן טְרִינְקָעַן, הַיּוֹבָט עַר נִיט אַז עַסְן
אַיְזָעָר עַר מַאֲכָט אַ ברְכָה אַוְן דָּאָנְקָט דָּעַם אַוְיבְּעָרְשָׁטָן פֿאָר דָּעַם וְוָאָס
עַר הַאֲט אִים גַּעַגְעַבָּן דֵּי בְּרוּאַט אַדְעַר דֵּי וְוָאָסְעַר אַ. ד. ג.;

אוֹן דֵּי וְוַעַלְכָעַ זַאְךְ אַיְזָנְגָּעַ צוֹ פֿרְנָסָה: בְּשַׁעַת אָז אַיְדָטָרָאָפֿ
וְעוֹגָן פֿרְנָסָה אַיְזָן דֵּי עַרְשָׁטָע זַאְךְ עַטְעַט עַר צוֹ אַיְנְשָׁטָלְזָן זַיְוָן פֿרְנָסָה,
מְסֻחָר אַוְן גַּעַשְׁעַפְט אַוְיפֿ אַז עַרְלִיכָן וּוְשְׁרְדִּיקָן אַוְפָן, עַר זַאְל נִיט אַגְּרִירָן
חַ"וְ דֵּי פֿרְנָסָה פָּוָן אַ צְוּוֹיְטָן, קָאָטָש אָז דָּוָרָךְ דָּעַם קָעַן עַר אַמְּאָלָל
אַנוּוּרָעָן אַ גַּוְתָּן פֿאָרְדִּינְקָט אַ. ד. ג.

אוֹן אַזְוִי אַיְזָנְגָּעַ צוֹ אַלְעַ אַיְנְצְלָהִיטָן פָּוָן זַיְוָן גַּשְׁמִוֹת/דִּיקָן

5) להעיר מתי"א ס"פ ויצא: ויעקב הלך לדרכו . . . הלך ונמשך בחיי תורה ומצוות,
דתוֹרָה אָקְרֵי דָרָךְ. — ע"פ המובא בהערות לשם — בהזאת קחת, תשל"ב — אוֹלִי
גם כָּאן בְּתוּאָ צְלָל : ונמשך לדרכו בחיה. — ובתוו"ח ס"פ ויצא: ויעקב הלך לדרכו
לבקע האור בבי"ע להעלות ולברר לניצוצות. ואכ"מ.

6) במחוז'ל היידוע (ראה רמ"ן לך יב, ו. וראה גם ב"ר פ"מ, ו. ונתבאר בארכחה
בלקו"ש ח"ה ע' 61, 69, ובהנסמן שם) מעשה אבות סימן לבנים.
7) והרי מהם מתחילה טניי הבנים", מבוגר.

לעכג, איז אויף יעדער שרייט אונז טרייט וווערט אונטגענערטראכן איז דאס
אייז "דרכו", די וועג פון יעקב⁸.

ה. בכדי א מענטש זאל קענען דורךפערן איז אויך זיין ענייני פרנסה
א. ג. זאלן זיין דורךגענומען מיט אידישקייט אונז הייליקיט — היינגעט
עם אפ אין דעם "לעכג" פון זיין הוין.

בשעת איז זיין הוין איז דורךגענומען מיט נר מצוה ותורה אויך⁹
זי איז באלאיכטן מיט דער ליכטיקיט פון דעם אויבערשטן וואס ער
האט אונז אלעמען געגעבן איז דער תורה — דעםאלט שטייט ער אויך
אונז הייבט אן אויך זיין ארבעטעס טאג מיט פרישע בחות, מיט איז
אויסגערווטע קאָפּ אונז מיט אַ רואַיקער האָרֶץ; ער האט ניט קיון דאנזט,
ווײַעל ער האט אַ פֿאָרְזִיכְעָרְוָונְג¹⁰ פון דעם אויבערשטן איז ער ווועט מצליה
זיין איז זיין זאָכָן בּמְשֻׁךְ דּעַם גַּאנְצָן טָאגּ.

אונז דאס איז די סְפָּעֵצְיְּלָעַ אֹוְפְּגָּאָכָּבָּעַ אָוְן דּעַר גְּרוּסָעַר זְכוֹת
וְוָאָסּ מְעַן הָאָט גַּעֲגָעָן צַוְּ דִּי אִידְישָׁעַ פְּרִיעָרָן

— צוֹ דִּי וְוָאָסּ הָאָבָּן שְׂוִין חֲתוֹנָה גַּעַהַאָט, אוֹיךְ צַוְּ דִּי וְוָאָסּ גְּרִיאָיטָן
זִיךְ צַוְּ דּעַר צִיּוֹת וְזַעַן זַיְהָ וְוּעָלָן חֲתוֹנָה הָאָבָּן, בֵּין אוֹיךְ צַוְּ דִּי וְוָאָסּ
זְיַינְעַן נָאָךְ גָּאָר וְוָנְגָאָכְבָּעָר זַיְהָ וְוּגָאָזְזִינְגָאָן אַזְזִינְגָאָן
מִיט דּעַר צִיּוֹת, זָאָלָן זַיְהָ וְוּעָרָן די עֲקָרָת הַבַּיִת, דּעַר עַיְקָר פִּון אַ אִידְישָׁעָדָר
הָוִין —

אוֹ זַיְהָ דָּאָרְפָּן זַיְהָ דיַןְ-גְּעַבָּר (מִיט דּעַם אוּבְּגָעְנְדָרְמָאָנְטָן
אַיְנָהָאָלָט) פִּון דּעַר הוִין, אָוְן אַזְזִינְגָאָן אַפְּ דּעַר "פִּילְעָן זַיְהָ" אָוְן דיַן
אוּפְּפִירְוָונְגָאָן פִּון אַלְעָם מְעַנְטָשָׁן וְוּלְכָעָ גַּעֲפִינְעָן זַיְהָ אַזְזִינְגָאָן, פִּון דּעַם
מְאָן אָוְן פִּון דיַן קִינְדָּעָר — סִיְּ זַיְהָ טְעַכְּטָעָר,

בֵּין אַזְזִינְגָאָן זַיְהָ הַיְּינְגָט אַפְּ אוֹיךְ דיַן אוּפְּפִירְוָונְגָאָן פִּון דיַן שְׁכָנִים,
וְאָרוּם אַזְזִינְגָאָן זַיְהָ דּעַם גּוֹטָן בְּיוֹשְׁפּוֹלְפּוֹן דּי מְעַנְטָשָׁן פִּון אַזְזִינְגָאָן
הָוִין — זַיְהָ זַיְהָ טְעוֹן אַלְעָם זָאָכָן פִּון אַיְדִישָׁקִיט מִיט לְעַבְּדִיקִיט אָוְן מִיט

(8) וְעַד שְׁבָא לְהַשְׁלִימָה בּוֹהָה, אַבְלָל שְׁלִימָה אַלְיִיל צְרִיךְ לְהַגִּיעַ כָּאָזָא (שָׁהָרִי פְּסִיד
הָוָא בְּשָׁוּעָ (אוֹ"חַ סְרַלְאָ) בְּכָל דְּרַכְךָ דְּעַהָוָה) — וְלֹכֶן מְפִרְשָׁת תּוֹרַת הַחֲסִידָה וּמְנִגְהָ
אֲשֶׁר "וַיַּעֲקֹב הַלְּךְ לְדַרְכוֹ (הָוָא) עַד וְשָׁמְרוֹ דָּרְךָ הוֵי כִּי לְדַרְכוֹ דָּרְךָ הֵי" (אוֹהָית וַיֵּצֵא
רַכְבָּה בָּ) וְכָלְעֵיל בְּהַעֲרָה 5 מִתְּוָאָן.

(9) לְשׁוֹן הַכְּתוּב מְשֻׁלִּי וּכְבָשָׁר וְרָאָה סְוֹתָה כָּאָ.

(10) כְּמִבּוֹאָר בְּבָרְכַת הַמּוֹזֵן וּבְכָ"מָ.

צופרידנקייט; ווי זייןען באמת גליקלעך מיט זיעער אויפיפורונג (אוֹזָן) ווי די אויפיפורונג ברינגעט זוי דעם אויבערשטנס ברכות — **באַקְעָמָעָן** די שבנים אַחַשָּׁק, אָזָא אַוִיךְ זַי זַאלֶן זַיךְ פַּרְזָן מיט דער הנהגה.

ה. זויבאָל אָז די צ'וגרייטונג אוֹיפֿ דִּיעָקָם וּאַכְעָדִיקָע טָעָג אַיז אַין דעם טאג פָּון שְׁבָת (ווי גַּזְאָגָט פְּרִיעָר סְעִיף ב'), דעריבער, אַיז אַוִיךְ דער אַרְיָינְפֵּר פָּון שְׁבָת אַפְּגַּעֲגָעָן גַּעֲוָאָרָן אַין די הענט פָּון פְּרוּעָן¹¹, דורך אַנְצִינְדָּן לִיכְטָמָר שְׁבָת, ווּאַס דערמִיט גַּעַמְט מַעַן אוֹיפֿ אַזְעָנָן טְרָאָגָט אַרְיָין אַיז הַוִּזְדִּים דִּי הַיְּלִיקִיט פָּון שְׁבָת:

די לִיכְטָמָר וּוּלְכָע מַעַן צִינְדָּת אָז עֲרָב שְׁבָת אַיז דָּאָךְ אַס מַצּוֹּה — אַס „נֶר מַצּוֹּה“, אַכְבָּעָר צְוָאָמָעָן דערמִיט אַיז עַמְּ אַזָּא „נֶר מַצּוֹּה“ ווּאַס דְּרִיקָט זַיךְ אַוִיךְ אַיז גַּשְׁמִוֹת/דִּיקָע לִיכְטִיקִיט¹². ד. ה. אָז דער דְּרִיקָט זַיךְ אַוִיךְ אַיז גַּשְׁמִוֹת, אָז „נֶר מַצּוֹּה“ (פָּון דִּי נֶרוֹת שְׁבָת) מַאֲכָת לִיכְטִיק אַיז אַיז גַּשְׁמִוֹת, אָז בְּשֻׁעַת מַעַן גַּיִיט זַאל מַעַן וּזְהַן וּזְהַן מַעַן גַּיִיט; בְּשֻׁעַת מַעַן דָּאָרָף גַּעַמְעָן זַאל מַעַן וּזְהַן ווּאַס מַעַן גַּעַמְט; א. ג. וו. אַיז אַנְדָּעָר וּוּרְטָעָר: די לִיכְטִיקִיט פָּון דער „נֶר מַצּוֹּה“ אַיז אַזָּא לִיכְטִיקִיט וּוּלְכָע וּוּרְקָט אָז מַעַן זַאל נִיט גַּעַשְׁטוּרְוִיכָלֶט וּוּרְעָן נִיט בְּלוּזָה בְּרוּחָנוֹת נָאָר אַוִיךְ נִיט בְּגַשְׁמִוֹת.

בְּזַו אָז בָּא דעם טִישׁ אוֹיפֿ וּוּלְכָע עַמְּ שְׁטִיעָן דִּי נֶרוֹת שְׁבָת, עַסְטָט מַעַן (אוֹזָן) — אַוִיךְ דער מַעַן אַזְעָנָן דִּי קִינְדָּעָר), ד. ה. אָז נִיט בְּלוּזָה דִּי בְּרָכוֹת פָּון קִידּוּשׁ אַזְעָנָן בְּעַנְשָׁן (ווּאַס פָּאָרָן עַמְּ אַזְעָנָן עַסְטָן) זַיְינָעָן בְּיַי דִּי לִיכְטָמָר, נָאָר אַוִיךְ דער גַּשְׁמִוֹת/דִּיקָעָר עַמְּ גַּפְאָ וּוּרְטָעָר פָּון דער נֶר מַצּוֹּה וּוּלְכָע אַיז אַנְגַּעַצְוָנָן גַּעֲוָאָרָן דורך דער פְּרוּי.

אַזְעָנָן דורך דעם ווּאַס די פְּרוּי פּוֹרְט אַרְיָין דעם שְׁבָת מַיט אַנְצִינְדָּן אַנֶּר מַצּוֹּה — ווּאַס דורך דעם ברינגעט זַי אַרְיָין אַיז הַוִּזְדִּים אַזְעָנָן הַיְּלִיקִיט אַזְעָנָן הַיְּלִיקִיט פָּון שְׁבָת, בְּמִשְׁךְ דעם גַּאנְצָן מַעַת-לְעָתָה¹³ פָּון שְׁבָת —

(11) להעדר מל' שׂוּעָא אַזְעָנָן (רסס"ג ס"ה) "שהנשים מוהרות בו (בנֶר שְׁבָת) יותר מנגני שמצויות בבית וועסוקות בזרבי הבית" (כלשון הטור שם בדברי הרמב"ם הל' שבת פ"ה ה"ג משא"כ ברמב"ם שלפנינו — במלאת הבית).

(12) שמצות אלו השיביות גם לנֶר גַּשְׁמִי — בהן הוא עיקר העניין ד"נֶר מַצּוֹּה", כדמות מהוויל (שבת כג ב) זהה שרשות הכתוב (כ"י מַצּוֹּה וְתֹרַה אָרָר — הוא דוקא בהזהיר בנות דשבת וחונכת,

וְאֵת זַחְיֵבְ קָסָה: כ"י נֶר מַצּוֹּה מֵנֶר דָא... נֶר דשבת", שמו שמשמעותו במצות אלו להשיכות לנֶר גַּשְׁמִי גַּפְאָ — עיקר העניין נֶר מַצּוֹּה הוּא נֶר שבת.

(13) להעדר גם מהוויל דב' נֶרוֹת כנגד זַכָּר וּשְׁמָר (טור וּשׂוּעָא אַזְעָנָן רסס"ג)

— שעיניהם ותקפם במשך כל דמעל"ע.

האט עם א זוירקונג אויך אויף מוצאי שבת, או בשעת מען באגלאיט
ארויים דעם שבת און מען גויט אריין אין די וואכעדייק טעג, זאל אויך
דאם זיין אין און אונ פון „ויעקב חלך לדרכו“ (אין יעקב'ס וועג).

אויך דער אריינגענג אין די וואכעדייק טעג אויך מיט א
פריוילעכקייט און מיט א רואיקיט¹⁴ — טראץ דעם וואם מען ווים איז
ס'אייז וואכעדייק טעג — וויל מען האט דעם פולן בטחון אין דעם
אויבערשטן איז דעם ווועט זיין א גוטע וואך און א גליקלעכ וואך, סיי
בגשמיוט סיי ברוחניות.

ג. נאך און עניין אין דעם וואם די מצוה פון הדלקת נרות שבת
אייז געגעבן געוווארן צו פרויען —

עם שטייט אין זהר¹⁵ [און ווי ערקלערט אינדערפרי¹⁶ בארכות],
אויכ אטש דער „אויסוינוינקסטער“ טעם פון דעם וואם די מצוה אייז
געגעבן געוווארן צו פרויען אייז — בכדי איז זאלן דערמיט פארכטן
דעם דורכפאל וואם אייז אמאָל געוווען דורך חזהן,

מצד דעם וואם חזה האט אנטיגערויט די ליכטיקיט פון דער
וועלט וועלכע אייז געוווען פאַרְקָעֶרְפָּעֶרְט און אַדְמָרָאַשְׁוֹן, דאָרָפּ
דעַרְבָּנְדָּעָר יעדע אידישע פֿרִוְּנִינְדְּן נרות שבת, און דורך די ליכטיקיט
— פאַרְכְּטָן און ערגענֵץן די ליכטיקיט וואם האט זיך געפְּעַלְתָּן דורך
חזהן¹⁷.

אייז אבער דער איננוינוינקסטער טעם (די נשמה¹⁸ פון דעם טעם)
אויף דעם וואם די מצוה האט מען געגעבן צו פרויען¹⁹ — דאם וואם
מען האט פאַרטְרוּיט די מצוה פון נרות שבת צו די פֿרִוְּנִינְדְּן איז דעם
און עניין פון „יקרא“, טײַערקייט און כבוח, דער אויבערשטער האט זיך
אויסגעקליבן און זיך געגעבן דעם זוכות און די כהות —

צו אויפְּשָׂטְעָלָן „בְּנֵין קְדִישָׁן דִּיהָן בּוֹצִינָא דּוּלְמָא“, אויפְּשָׂטְעָלָן

(14) ראה גם לקוב"ת בלאק עב. ב.

(15) בראשית מה ב. וראה העורות אמרו"ר (בלקלוי"צ) ליהר שם.

(16) בהתווודות דשבת בראשית.

(17) ב"ר ספ"ג. תנומא ר"פ נח וס"פ מצורע.

(18) ראה זח"ב קnb, א.

(19) ואף שטעם זה נקרא בוחר שם בשם "רוֹאָה" — מכיוון שבדורות אלו האחרונים
מותר ומחייב לגנות זאת ה指挥ה" (אגה"ק סכ"ו בשם הארו"ל) הרי בדורות אלו נמנחים
הרין בגלוי.

קיינדר ערפערן דעם גראַט אָזֶם זַי וְעַלְן
פֿאָרְקּוּרְפֿאָרְן דעם גָּרְמָצָה וְתֹרָה אָזֶן זַיְעַר טָגְלִיכְן לְעַבְן;

זו „יסגען שלמא באָרְעָא“ — פֿאָרְגּוּרְעַסְעַרְן שְׁלָום (און צופרידנקייט)

איַן דער גָּאנְצָעֵר וְעַלְט (אוּיךְ דָּרְכְּן שְׁלָום בֵּית²⁰ — וְאָזֶם וְעַרְט
פֿאָרְגּוּרְעַסְעַרְט אָזֶן זַיְעַר אִיגְּגָעַן הָיוּ דָּרְךְ דִּי נְרוּת שְׁבָת);

זו „יהיבת לְבָעֵלָה אָרְכָּא דְּחִיןְן“ — אָזֶן דָּרְךְ דִּי נְרוּת שְׁבָת

וְאָזֶם דִּי פְּרוּיְן צִינְדָּט, בְּרִיְנְגְּט זַי פֿאָרְלָעְנְגָעַרְטָע גָּוטָע לְעַבְדִּיקְעַ יָאָרְן
פֿאָרְ דֻּעְמָמָן, אָזֶן אוּיךְ²¹ פֿאָרְ זַיְק, פֿאָרְ דִּי קִינְדָּר אָזֶן קִינְדָּר.

ז. וְיִבְּאָלֵד אָזֶן דָּרְךְ דִּעְמָצָה פָּוּן הוֹלְקָתְּ נְרוּת שְׁבָת בְּרִיְנְגְּט

מעַן לִיכְטִיקְיִיט אָזֶן הָיוּ אָזֶן דָּרְגָּאנְצָעֵר וְעַלְט — אוּיךְ פֿאָרְשְׁטָאַנְדִּיק,

אוּזְּזִי וְוי בְּנוּגָע גְּשָׁמִותְדִּיקְעַ לִיכְטִיקְיִיט, אָזֶן בְּשָׁעָת אָזֶן סַיִ

וְוי לִיכְטִיק נָאָר נִיט גַּעֲהָרִיג שְׁמָטָרָק לִיכְטִיק, אָזֶן גַּעַנְגָע אָזֶן מְעַן זָאָל
אנְצִינְדָּן אָזֶן לִיכְטִיל אָדָּעָר אָזֶן לְעַמְּפָל, אַבְּעָר אָזֶן עַס וְעַרְטָט טְוָנְקָעַלְעָדָר

דָּאָרָף מְעַן אָנְצִינְדָּן מְעַרְטִילְאָמְפָן,

אוּזְּזִי אוּיךְ בְּנוּגָע דִּי לִיכְטִיקְיִיט אָזֶן הָיוּ אָזֶן וְעַלְט וְאָזֶם

וְעַרְט אָוִיפְּגַעַטָּן דָּרְךְ נְרוּת שְׁבָת: אָזֶן פֿרְיְעַרְדִּיקְעַ דָּרוֹתָה, וְעַן דִּי

אִידְיָישׁ הַיּוֹזָע זַיְנְגָע גַּעַוְעָן מְעַרְטָה גַּעַבְגַּעַנְמָעָן מִיטָּה דִּי לִיכְטִילְאָמְפָן

אִידְיָישׁקְיִיט אָזֶן אָזֶן זַיְזַיְעָן נִיט גַּעַוְעָן אָרְיִינְגְּגַעְטָרָאָגְן פֿרְעַמְּדָע

גַּעַדְאַנְקָעָן, גַּעַדְאַנְקָעָן פָּוּן „גַּסְסָ“, וְעַן אָפְּיָלוּ דִּי אָוִיסְוּיְנִיקְסָטָע וְעַלְט

אָזֶן גַּעַוְעָן לִיכְטִיקָה, זַי אָזֶן נִיט גַּעַוְעָן אָזְזִי וְוַיְלָד וְויִהְיָנְתָמָ — אָזֶן

גַּעַוְעָן גַּעַנְגָע אָזֶן מְעַן הַאָט גַּעַזְוֹנְדָן אָזֶן לִיכְטִיל, צַוְּיָה לִיכְטִיל. ז. וְוּי

דִּי הַנְּגָה אָזֶן דָּאָן גַּעַוְעָן).

אַבְּעָר הַיּוֹנְטִיקְעַ צִיְּטָן, וְעַן אָזֶן וְעַלְט אָזֶן גַּעַוְאָרָן וְיַוְלְדָעָר אָזֶן

פֿיְנְסְטְּרָעָרָה, אָזֶן אָפְּיָלוּ אָזֶן דִּי אִידְיָישׁ הַיּוֹזָע וְוַעֲרָן אָרְיִינְגְּגַעְטָרָאָגְן

(כָּאַטְּשׁ אָוִיְף אָכְשָׁר וְוַעֲבָדָה דִּי גַּעַדְאַנְקָעָן פָּוּן „וְעַלְט“) — דָּאָרָף מְעַן

אִיצְטָעָר צְגַעְבָּן אָזֶן לִיכְטִיקְיִיט.

אָזֶן דָּרְיְבָעָר אָזֶן נִיט גַּעַקְוָט אָוִיְף דֻּעְמָצָה וְאָזֶם אַמְּלָקִיקְעַ יָאָרָן

הַאָט מְעַן זַיְק בְּאַנְגְּגָט (אָזֶן פִּילְ קְרִיּוֹן) דָּעְרָמִיט וְאָזֶם דִּי מְוַתְּעָרָה הַאָט

(20) חַדֵּי הַבַּיִת — הוּא גָּמְשָׁךְ מִבְּאָרְעָא.

(21) וְעַד שְׁבָדָה שָׁדָם מְדוּד בָּה מְדוּד לו (סּוֹתָה ח, ב בְּמִשְׁנָה). וַיְיַלְלָה
יּוֹתָר — כִּיּוֹן שְׁהָיָה הַמְּמַשְׁיכָה חִים לְבָלָה.

געבענטשט ליכט, און די טעכטער — ובפרט די גאר קליענע מיידעלען
— האבן יוצא געוווען דערמייט וואס די מוטער האט געבענטשט,

איו אבער איין היינטיקע צייטן, דארף מען זעהן או יעד אידישע
טאכטער זאל אליאן צינדן ליכט און מיט א ברכה, בי אפילו די גאר
קליענע מיידעלען וואס זייןגען בגיל חינוך, מען קען זוי געבן צו פארשטיין
די באדייטונג פון חדלקת נר שבת²²,

צוגעבענדיך — או דאס איו א שליחות פון אויבערשטן, ער אליאן
ניט כחות צו דער קליענע מיידעלען, או דורך דעם וואס זי ווועט
צינדן א ליכט אין איר ליכטער, ווועט זי אריינבריגגען ליכטיקיט און
השראת השכינה — אידישקיט און גטעלבקיט — אין דער הויז,

איו זיבער, או בשעת מען ווועט איר מסביר זיין דאס אויבנַן
געזאגטע, ווועט זי גלייך דערפילן זי גליקלען זי איו און זי ווועט וועלן
גלייך דענקען דעם אויבערשטן פאר דער טיינדרער שליחות וואס ער
האט איר געגעגן, וואס דער דענק וווערט אויסגעדריקט דורך דער ברכה
וואס מען מיאכט פאר ליכט-צינדן.

ח. בכדי צו האבן איין דעם אלען נאך מער הצלחה — איו דאן
באוואסט דער גוטער מנהג או פאר ליכט צינדן ער בער שבת ליינט מען
אריין עטליכע פרוטות איו א צדקה-פושקע —

דארף מען זעהן מהנץ זיין די קליענע מיידעלען אויך איין דעם
נווتن מנהג, או אויך זי זאלן ארייננווארפֿן פרוטות איין צדקה-פושקע
פאר חדלקת הנרות;

דערמייט ווועט מען איר אויך איזינגעוווינגען צו מיטפֿילן און
ארייסעהלפֿן א צוויתן אידן, וועלכער האט ניט אלען נויטיגע איזו
ווי זי — וואס באקומט אלע אירע זאכן פון אירע עלטערן.

(22) פשוט ומובן מעצמו — שכל הבא לקמן הוא גם בנוגע להדלקת נרות יום טוב
— אף ששבשת השicha דובר רק "מעניתא דיוםא", (mozai) שבת.

מכתבבי כ"ק אדמו"ר שליט"א

.א.

ב"ה. כ"ד כסלו ה'תשל"ה. ברוקלין. נ. י.

ברכה ושלום!

בגועם קבלתי מכתבך עם הבשורה הטובה שהתחלلت להדריך נר של שבת. ובודאי תדליך גם נר של יומ-טוב.

ואף על פי שעוז טרם הגעת לגיל בת-מצוות, אבל הרי מצוות חינוך — הדרכה והרגל במעשה המצוות — מתחילה בגיל דרכ' ביתר בחיי היהודי, וגדול החינוך שאינו רק הכנה לגיל מצוות, לבר-מצוות ובת-מצוות, אלא שהוא מנהיג היסוד לכל החיים, וכما אמר החכם מכל אדם: "חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כב, ז). ומובן, שאמ' על פי שהכתוב מזכיר "נער", הכוונה גם לנערות וילדות, כמו שהיא בכמה פסוקים בתורה:

מצוות צריך לקיים, כמוון, לשם, לומדר בתורה ציווי הקדוש ברוך הוא, ושלא על מנת לקבל פרסה. עם כל זה, הרי כמה רמזים והוראות בכל מצווה, וגם שכירה בצדה בכמה אופנים, כיון שמצוות היא צנור לקבלת ברכות השם יתברך. ואם בכל מצווה ומצוות הדברים אמרום. על אחת כמה וכמה במצוות נר-שבת, שהפליגו בה חכמי זיל (בגמרא, בסמ' שבת נג, ב. ובכמה מקומות), שמצוות זו קשורה בהכתוב "כי נר מצווה ותורה אור", שאחד הפירושים בזה כי על ידי הולכת נר שבת זוכים לאור תורה בבית — אור כל התורה!

עוד נקודת בזה, שענין נר של שבת, כפשותו, הוא להאיר הבית באור גשמי, בכדי שלא יכשל ולא ינוק ח"ז מיישטו בבית החשך. אבל, בפנימיות, העניין הוא שנר של שבת מאיר את הבית ואת בני הבית באור התורה להיות נר לרוגלים ואור לנתיותם, לכת לבטה דרכם בחיים. כי דרך החיים מלאה מכשולים למי שהולך בחושך, וכל הדרכים בחזקת סכנת.

ועל כולנה, סגולה מיוחדת למצוות הולכת נר שבת ויום-טוב — להאיר מולה להמשיך ברכות ה' בכל המctrיך גם בענינים גשמיים.

ויהי רצון אשר כל הברכות הכלולות במצוות נר שבת ויום-טוב יתקיימו בר, ועל ידך גם בבית ובכל בני הבית, בIALIZEDות וברוחניות גם יחד.

במיוחד נחנתי לקבל הבשורה הטובה, גם לענות עלי, בימים אלו הקרובים לימי החנוכה. כי ימי החנוכה מרגישים באופן גלי עניין הדלקת נרות בחיי היהודי. וידוע שאחד הפרטים החשובים בנר-חנוכה הוא שהנרות יאירו גם בחוץ, כדי שגם הולכים "בחוץ" יראו ויתעוררו לאור נרות החנוכה ולהוראות ומשמעותם.

וזו פרט חשוב ברגע לנו רשות החנוכה, אשר הגם שמקימים המצוה בשלמותה בליל ראשון של החנוכה בהדלקת נר אחד, אין זה מספיק בלילה שלאחריו וצריך להדלק שני נרות, וכן מוסיפים עוד נר בליל שלישי, וכן מוסף והלך בנר ואור מיום ליום. וההוראה בזה, שאיפלו כשהמצב בנר מצוה ותורה אור הוא בשלמות היום, צריך להוסיף בתורה ומצוותי ביום אחר, ולהוסיף עוד למחרותם וכו', כי ענייני טוב וקדושה אין סופיים הם.

לאור האמור לעמלה, תקוטי חזקה שעת תשתדי לא רק לכלת מלחיל אל חיל בכלל ענייני יהדות בחיי היום-יום שלך, אלא גם תהיה דוגמת מאירה ומוחירה לכמה וכמה נערות, ובמיוחד לאלו שלא זכו עדין להתחנן למצאות. ומהדרךים הכי חשובים להעמידן בקרן אורה הוא לעורר אותן שיתחילו במצבות הדלקת נר שבת ויום טוב, ומצוות גורת מצוה להוסיף ולהרבות בנר מצאות. והרי זהו היופי והטוב שבঙולת האור איפלו פשוטו, שימושה בקרן זווית שלו, הריהו מאיר גם לכל אלה הנמצאים בסביבה, וככלשון חכמיינו ז"ל: נר אחד נר למאה.

ברכה לימי חנוכה מאירים

ס

ב.

ב"ה. כ"ז מרחשון תשל"ה. ברוקלין, נ. י.

שלום וברכה!

במענה למכتب כת"ר מיום ועש"ק פ' חי שרה

ממהר הנני לענות כיוון שתקוטי חזקה שם כת"ר ינצל כל השפעתו
שניתנה לו בהשגתך — להפצת העניין דהה"ג ע"י כל נשי ובנות ישראל
מתחל מגיל חינוך, וכמו דבר ארוכה עד גודל חשיבות העניין וכו' וכו' בכוכב

הוזמניות, ובודאי לדכוותי" דכת"ר א"צ בכתיבת עדין כ"א רק להעתיק מהזיל דין מזרזין אלא למזרזין וכל ע"ק עולם (במובן זומן) מלא הוא.

וע"ס מל' כת"ר :

א. איך אפשר להשווות בכלל להאמחות נערות ותנוקות להدلיק נרות של שבת ?

תケנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל (בל' הרמב"ם הל' ממרים רפ"ב) שכוא"א יאמר אחורי אמרית תהלים ובנגע לעצמו — יה"ר שתהא אמריתו כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו. יתרה מזו בנוגע לנדו"ד אמרחו"ל (מאמר נפלא ביותר) : כל המצוות שעשו לפניו האבות ריחות היו אבל אלו שמן תורך שמק (שהש"ר עה"פ לריח שמניך) — וידוע ביאור אדרמה"ז¹ בזה שקדום הציווי במת"ה קיום המצוות כפי ובמدة בכוחות של הבני"א מקיים המצווה — משא"כ לאחר מ"ת מקיים זה כאו"א א' בשלהיותו של נתן התורה ובכחות של המצווה²? ועוד נקודה בדבר (שלכן קל יותר הקיום) שלאחרי (שהי) מעשה אבות (נעשה ע"ז) סימן (וסיווע) לבנים.

ב. רבקה ע"ה הדלקה אחר הנושאין.

מחלקת בזה. ואדרבא רוב הדעות שהי' קודם לנושאין וכ�프ורש בפדר"א פט"ז ועוד (הובאו בתו"ש) זהו פשטוט של מקרה ולא העיר רשיי אחרת, ורק". ולהעיר שגム להדיעה דעתשה ההדלקה הי' לאחרי הנושאין — אין זה מカリח כלל לאפשרי פלוגתא ולומר דפליג ג"כ בנוגע לחיקוב ההדלקה. ועוד וג"ז עיקר — גם לאחרי הנושאין בהיותה (לרשיי ועוד) בת ג"ש — אין ההדלקה אלא עניין דחינוך.

מאח"ל דלמدين מרבקה דין משיאין האשא אלא מדעתה (ב"ר פ"ס יב והובא גם בפרש"י עה"ת) — אינו עניין לכאן ואין סתירה לכאן — ואדרבא הוא כש"כ וכק"ז באמ בנוגע א) לקטנה ב) להסתכם בכללות העניין קודם הקידושין בפועל ציל לדעתה עאכו"כ כי. וראה ג"כ רשיי על הריף ר"פ האיש מקודש.

(1) ד"ה להבין כי שורות הראשונים (ס' תקסב ע' יא).

(2) במושגי הלבנה — במת' נתחדש שנצטו על העשי' ושהמעשה (והפעולה) הוא העיקר והעשה ואופן העשי' — דהיינו עיי' הרاوي לשילוחת* — בן ברית. וזהו ג"כ ההגשה ויה"ר הניל שתהא אמריתו וכן במאח"ל הידוע מתי יגיעו מעשי' למעשה כי' ולא מתי אגיע (תדא"ר רפכ"ה).

*) דהמצות "הן שלוחין" (תנחותם ויגש ו). ועיין לקוטי תורה לאדם"ר חזקן ויקרא א, ג.

ג. בוגר לאין למדין מוקדם מ"ת כו' — כבר האריכו בזה בכוכב. וראה אנטיק' תלמודית בערכו. וש"נ.

ויש להאריך בכהן"ל.

בכבוד ובברכה

•

ג.

ב"ה. כ"ז מרוחשון הימשל"ה. ברוקלין. ג. י.

... לההערה במש"כ בעורך השלחן (או"ח סרט"ג ס"ז) : ובנות ישראל נהוגות לברך כו' דהכוונה לגודלות נשואות — עפ"ז 1) "כל אחת בפ"ע" שם, אינו עולה יפה. 2) הקושיא בהמשך: אף שהבעל אינו מברך כו' משום דהחייב הוא רק על המשפחה — אינו קושיא מעיקרא, דבשוואה משפחה בפ"ע. 3) הדין בסיוומו שם שטוב שכל אחת תברך בחדר בפ"ע — הול"ל כן גם בס"ז.

ב) נשואה באם היא קטנה — 1) אינה בת מצוה. 2) זקוקה לחינוך.

ג) התמי' וכי מנהג קטן מנהג הוא — פשיטה שהכוונה — שבודאי הגודלים הנהייגוה בזה. להעיר דוגמא מסוכחה פ"ד מ"ז.

ד) מש"כ בעריה"ש שם "אף שהבעל אינו מברך כו'" — אין הכוונה להבעל ד"בנות ישראל . . . שנן אצל אמן", כ"א להבעל דעתם, סתם. ועוד להעיר.

•

ד.

ב"ה. כ"ח מרוחשון תשל"ה. ברוקלין. ג. י.

שלום וברכה!

באיחור רב נתקבל מכתב כת"ר ואח"כ באו טרדות סיומה דחודש השבייעי המשובע בכל (ויק"ר פכ"ט, ח) ואביעורייתו ואתו רוב הסליחה על איחור האישור והמענה עד עתה . . .

וביחוד — הת"ח ונפשיתן, על שכחתבו, דבר ע"ד הדה"ג גם ע"י

קטנות בשיעוריו ברבים. תקוטי הזקה שגם ימשיך בזה ועה"פ וכו' ובל' חז"ל אףילו מאה פעמים.

ולהעיר מב"מ (ל, ב ושם) במשנה ד' וה' ובאותו הענין בגמרא — ק'!

ולהעיר מחדא"ג לחגיגה (ט, ב) ד"ה זאינו. לקו"ת לאדמו"ר הוזן ראה (ככ, ג). ועוד.

ולתוון מכ' כת"ר: א) פשיטה שאין לחלק בהה בין שווי"ט ואמרתי כן בפירוש בהთועדיות שהיו לפני ר"ה כו' שמח"ת.

ב) בוגע לברכת שהחינו בפעם הא' שתדריך.

הרי הביא כת"ר בסיום מכתבו הדעתות בזה, יותר מזה — בספרו ח"א סוף מערכת ציצית. [ובט' מסף לכל המהנות או"ח סכ"ב סק"ב מוסיף ס' כף החיים ושד"ח] — הנה אף שהצ"צ בס' פס"ד (לקוטים בסופו) כותב שבספריא דידינה בברכת שהחינו (דפורים) יברך, בנזוד לא רציתי להזכיר בזה, כיון (CMDOMNI ברור) פשוט המנהג שלא לברך שהחינו כמשמעותם תפילין בפעם הא'. ורק הזכרתי בשיחתי — וכמה פעמים — שיש שקו"ט הלברך גם שהחינו.

ג) בוגע למה שהצעתי להדריך רק נר אחד עד הנושאין — ובקדם במא שכת"ר כתב בזה במכ', שהחינו צ"ל קיום המצוה בכל פרטיו — ואkulע לידי ז"ע קובץ «נועם» ס"ד והאריך שם בנדו"ז הרר"ב שי' זולטי — יתרה בנדו"ז לכוארה دقיון ד מהיות טוב כו' תליק ב'.

הנה מה שעמד נגיד — הוא זה שראיתי כו"כ אמהות שבשמען הצעה שgam בנותיהן תדה"ג ראו בזה פגיעה בכבודן ובמורות שלחן על הבנות וביתר חשתי שgam אצל הבנות יתעורר רגש זה ויתבטא בפועל כו'.

וגבר החשש כאשר רב א' בקהלת שחלק חשוב ממנה שומרין תומ"צ ענה בפירוש שחושש להנהי זה בקהלתו — כיון שלול לගרום שהבנות הגרות מחוץ לביתן (מאיוה סיבה שתהי') גם לשוו"ט לא תבואנה לביתן. כיון שתוכלנה להדה"ג בעצמן בדירתן שבפ"ע, והתוצאות שאפ"ל מזה מובנות.

� עוד נתוסף בזה חשש — שלא רציתי להזכיר בפומבי, והוא:

ישנן כמה נשים (ואין הזמן גרמא לחפש¹ בספרים) האומרות (הדלקת)

1) ז"ע העירני ח"א שכן הוא בא"ר סרס"ג סק"ב ובמיט"מ ח"ד סקי"ד — ואין הס' תה"י עתה.

ב' נרות הם כנגד האשה ובעלת (ולהעיר דעתך קבלה (ז"ח תיקונים ככ' א ומכ"מ) שמור זוכור — דעתך נגלה כנגד מדיין ב' הפתילות או נרות — הם בדוגמה אשא ובעלת) — וכשנולדו ילדים מוטיפות נר א' כנגד כאו"א — להoir מולם של כאו"א מהנהן,

ובטה ידוע לכת"ר «ההפקורת» (בל' נקי) השוררת בהקעמה של כמה מהקהלעדי בענייני אישות וכו' — ולאח"ז הייש להציג לנערה הדרה שם להדליק ב' נרות ? ! ובמילא — לא פלוג בכל מקום ומצב ביר"ש, כמובן.

וזעוז ועיקר: מבאר אדמוה"ז בשׂו"ע שלו סרג'ג קו"א סק"ה דמבואר להדייא מלשונו המשנה וכו' ("הנרא") — ל' (יחיד) דבגר א' סגי לככ"ב', אלא שיש מכוונים ב' כנגד זכו"ש — היינו שאין זה חלק או אפילו פרט דהמצוה וקיים, כ"א אך ורק כוונה וכוונה נספtha. והמובא מראביה³ סקצ"ט שאין להدلיק פחות משני נרות — כנראה יהידאה הוא. ולהעיר ממש"כ במשנו"ב (סרג'ג סק"ז) דנראה שטوب יותר נר א' יפה ולא ב' גרוועין.

ועפכאנ"ל — הצעתי בדוקא רק נר א'.

ד) למה שהזכיר כת"ר בכבוד ועונג שבת שבחדה⁴ —

ויל' נפק"מ במודר הנאה מהברço דכבוד שבת אין לו בזה הנאה,⁵ בתנחותמא ר"פ נח — מפורש (רכ) עונג. להאו"ז (מהירושלמי) — ולא נמצא אצלנו⁶: נוסח הברכה להד"ג לכבוד שבת. ברמב"ם הל' שבת פ"ה עונג ובפ"ל — כבוד שבת. וכן בשׂו"ע אה"ז הביא שנייהם. ולפפונ"ד נ"ל שאפילו כשהבעל מדליק ג"כ יש בהד"ג עניין הא' דכפרה על שכבהה נרו של עולם — אף שקדימה שב עצמה תביא כפרתה. בכבוד וברכה

(2) ובתקו"ז חכ"א (נזה, א): אם הוּי רגיל בימי דחול לאדרלא שרוגא בפתחה חד יוסיף בשבת תניינא.

(3) העירוני במש"כ בזה בשבה"ל, כל בו, מט"מ בשם התנחותמא.

(4) כבוד מתחילה תיכף — ראה ביצה (טה, א) כל ימיו לכבוד שבת, עונג כשחשתה. ועוד.

(5) וראה בהשמדות מירוש' (בירוש' ג. ג. תש"ט. ועוד) לברכות פ"ט. וש"ג.

קונטראם

נרות שבת קודש

א. הדלקת נר של שבת ומעלתה

ויברך אלקינו את יום השבעי גו', במה ברכו — בנהר¹, לפי שאין לך שמקדש את השבת ומרוממת אלא הדלקת² הנר התיקנו חכמים להודיעך — לכבוד³ ולעונג⁴ שבת, להשכין שלום⁵ בבית ובכל⁶ העולם

1) בראשית רבה יא, ב. ושם: ובו ה' המעשה, פעם אחת הדלקתי את הנר בלילה שבת, ובאותו ומצאתו אותו קרחה שבת דלוק, ולא חסר כלום, ע"כ. וביפעת' שם: מה שלא יקרה כן עתה, ע"כ הוא בשבייל הסרוון הוכחות, ע"כ. ובמחוזות ויטרי ע' קלמ"ג פ"י מדרש זה, שאין נר שבת כביה מהרה כשם שבת בחול. והוא גם ביר ס, טז: וביבאה יצחק האוחלה שרה אמרו כר' הי' נר דלוק מליל שבת לילוי שבת כר', ע"כ. וכ"ה בפרש"י עפ"ג, ויש לקשר זה (ראה עדז' מנהגי איי — זמנים ס"ג) עם עם המבוואר בגמי' (שבת כב, ב. יומא לט, א) שכשוכו ישראל הי' נר מערכי שבמקדש דלוק בנס — לאחר שערכו כל הנרות. דהא מבואר בתיז' תני' כד ומ"ג, שהשאהשה מזולקת נרות שבת, כאשרו היא מדליקת המנוחה שבמקדש שבדרות (הובא בכר החאים סי' רסג סק"ב). ועודז' מבואר בתנוחמא וילקטו ריש פר' בהעלותה, ובוית רענן שם, בעל הטוריים ריש תצוה, של"ה קלט, א. אה"ת בהעלותך ע' שכת. ובשל"ה דף קיט (הובא באזה'ת שם) כתוב, שור שבת היא גוף המנוחה (הינו נר המערבי).
2) מדורש כ"ג, הובא בגיןו ש Carter ח"א ע' ו. וראה חוברת לקרואת שבת (ירושלים תש"ט) ע' יב. מנהגי איי — זמנים ס"ג. ובשיחת מוצש"ק בראשית (נדפס לעיל) העירה 13: להעיר גם ממתחזיל דבר' נרות כנגד וכור ושמור (טור ושו"ע או"ח רס"ג) — שעיניהם ותקפם במשך כל המעל"ע.

3) רבב"ם פ"ל ה"ה, רשי' כה, ב ד"ה חובה. או"ז הובא בד"מ סק"ה, ושם הל' ערב שבת סי' יא נוסח הברכה: להדלק נר לכבוד שבת. מהרי"א בשם אה' הובא בבב"י סוף הסמן. מהרי"ז סי' קצג. טוש"ע סי' רסג ס"ד. שו"ע אדרמור הזקן ס"ו ופי"ג.

4) תנומא ר"פ נת. רבב"ם רפ"ה. תוס' כה, ב ד"ה הדלקת הנר. טוש"ע סי' רסג ס"ב וסי' רעג ס"ז. שו"ע אדרמה"ז רס"י רסג סי' רעג ס"ב, וראה מאירי שבת כה, ב: שהוא ראש לכל עוגן. ובכתבו כ"ק אדרמור שליט"א (נדפס למן בהוספות): כבוד מתחיל תיכף — ראה ביצה (טז, א) כל ימיו לכבוד שבת. עוגן — כשהשכה. וועה.

5) גמ' שבת כה, ב. כה, ב (ותונח משולם כו'). והטעם כי עיי' הנר לא יכול בעץ ואבן (משמעות רשי' שם ד"ה הדלקת. מרדי פב"מ סי' רצד. מ"א סי' רסג סק"ג וסק"ה. שו"ע אדרמה"ז ריש הס''). וראה שיחת ש"פ האזינו ביאור הפנימי שבונה). ומטעם זה צריך להדלק אף במקום שאינו אוכל (מ"א שם וסק"א, ושו"ע אדרמה"ז שם).

6) ראה רבב"ם (הלו' חנוכה פ"ד ה"י) ולאחר שביאר הא דנר שבת עדיף — כי שלום בית עדיף, ה'ה מסיים של התורה ניתנת לשנות שלום בעולם. והנה בזח"א מה, ב הלשון הוא מוציא לבניין קדישין, דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא, ויסגן שלם באראעא, ע"כ. ופרשיות הלשון נראת לכארה דקי' רק על הבנים, שהם ירבו שלום בעולם — כי ת"ח מרבבים שלום בעולם. אבל ראה שיחת מוצש"ק בראשית ס"ו: יסגור

כולם, ולתאייר חשכת⁷ העולם, ע"י נר מצוה ותורה⁸ אור, ונר ה'⁹ נשמת⁹ אדם,
עד שנוכה עי"ז שייאיר לנו הקב"ה בנוות¹⁰ ציוון לעתיד לבא.

ומאתר שיש בזה ממשום כבוד ועונג שבת, הרי שכרו¹¹ מפorsch בקבלה,
וקראת לשבת עונג לקדושה¹² מכובד¹², וכבדתו גוי או תעתנג על ה' והרכבתיך
על במת הארץ גוי. ובדברי רצ"ל¹³ שמוחלין לו על כל עונתו, וניצול מדינה
של גיהנום.

שלמה בארץ — צו פָּאַרְגּוּרֶעַסְעָרָן שלום (או צופרידנקייט) אין דער גאנצער וועלט (אוין
ודורך שלום בית — וואס וערט פָּאַרְגּוּרֶעַסְעָרָן אין וויער אַיִּגְעָנָע הוי זורך די נרוות
שבת), ע"כ. ובהערה 20 שם : והרי ה"בית" — הוא גם חלק מאַבָּאַרְעָא". וראה גם ניזוצי
זהר שם ס"ג, שפי גם הוא כן דברי הורה. ובשיחת י"ג תשרא נtabאר דשלטם בית קא"א
גם על ביתו של הקב"ה — כל העולם כלו. וידוע עד כמה נחוץ עניין השלום בעולם
ובעיקר בזמננו זה.

(7) ראה לקוטי שיחות ח"ב ע' 552, וشيخות מוצש"ק בראשית (תשלה"ה ס"ז)
וראה גם מ"ת באבער ר"פ נח : אמר הקב"ה אם היהם זהים וזהים בוגר שבת אף אני מאיר
לכם, שנאמר והי לך לאור עולם. ועוד"ז בנוות המקדש (ראה לעיל העירה 1, הקשר
המיוחד שבין נר שבת לנרוות המקדש), כתוב בח"י ר"פ בהעלותך : עשה שץ חלונות צורת
מבנים ורחבות מבחויז, כדי שהיא האור יוציא מבימה"ק ומאריך לחוץ, להודיעך שכלו או
ואינו צריך לאורה (ראה גם העירה הבאה).

(8) משליל ה' כב. וראה רס"י שבת כב ב ד"ה בנימ. וח"ב כסות א. בחיי פר' יתרו.
שו"ע אד莫יה"ז רס"י רסג. ובשיחת הגיל העירה 12 : שמצוות אלו השיקות גם לנר גשמי
— בהן הוא עיקר העניין דנור מצוה/, כדמותם מראות"ל (שבת כב, ב) והשוכר שבטים
כתבו (כי נר מצוה ותורה אור — הוא דוקא בהזהיר בנוות שבת וחונכה. וראה זח"ב
קסו, א : "כי נר מאי נר דא... נר דשבת", שמהו משמע אשר במצוות אלו [השיקות
לנור גשמי] גופה — עיקר העניין דנור מצוה הוא נר שבת.

(9) משליל כ, כז. וראה שבת לב, א. תנחותם ר"פ נת. ירושלמי שבת ב, ג ב"יר
ספר"ג. טור ס"י רסג. שו"ע אד莫יה"ז שם ס"ג, דעת"ז נר שבת מתנית מה שקללה בגין
ה' נשמת אדם.

(10) ילקוט ריש בהעלותך. וראה תנחותם באבער ר"פ נח (הובא לעיל העירה 7). טור
פטודה ס"י רסג סק"ב : ובזהו מתקיים מ"ש הכתוב בכל עת יהיה בגדיין לבניין (לפחות
בערב שבת) ושםן על ראשך אל יחסר כי עיי הדלקת נר של שבת, ע"כ. וראה קה"ר עפ"ג
וראה סידור הגאנונים והמקובלים שעיר שני ס"ה, שליקט כמה ענינים, טעמיים וביאורים בהדלקת
הנוות.

(11) ישעי' נת, יג"ד. וברמב"ם פ"ל הטיו הובא גם לגבי הדלקת הנר (دلעיל ה"ה שט).

(12) בס"י רמב"ם ס"א כתוב אד莫יה"ז, תלמידים החיוב לכבוד שבת, מתיבת (קדושה ה)
מכובד, והוא מרמבי"ם רפ"ל. אמונם בס"י רסב ס"ג כתוב, תלמידים זה מתיבת וכבדתו
(שבפסוק זה), והוא מהגמי קיג א. אבל ראה מה שדייק רבינו לכבוד בס"י רסב : חייב
כל אדם כו' לכבד השבת בכוסות נקי כמו"ש בס"י רמב' (הינו דשם כתוב : לקדושה ה' מכובד
כו' לכבודו בכוסות נקי), ובדברי קבלה נאמר (הינו דעתה מסיף עוד עיין שלא נtabאר
בס"י רמב') וכבדתו כו' שלא יהא מלובש של שבת כמלובש של חול, שיחליפנו באחיה, ע"כ.
הרי שחליק בין הדין בכוסות נקי' לדין יהליפנו באחיה, כי גם כshallכין בשבת בכוסות נקי'
שלבשו בו בימי החול, השבת מכובד, אלא שאין ניכר שכובוד זה הוא לכבוד שבת, וזה
לומדים מתיבת וכבדתו — גשםו, שהוא לו בגין מירוחדים לכבוד השבת.

(13) שו"ע אד莫יה"ז רס"י רמב', עפ"י הגמ' שבת קית, ב.

ומאוחר שיש בזה גם שלום¹⁴ בבית, אמרו ר' ייל, שנר שבת קודם לין של¹⁵ קידוש, ולכל מאכל¹⁶ שבת (חו"ץ מפת), ואפי' לנר¹⁷ חנוכה, ואפי'לו אין לו מעות לקנות נר שבת, יחו"ר על הפתחים, ויקנה נר להדלקה לכבוד¹⁸ שבת, וכשבא לביתו ומצא נר דלוק כו' מלאך טוב אומר, יהי רצון שתהא לשבת אחרת¹⁹ כך.

ב. שיווכותה חמיוורתה לנשים

„אחד²⁰ האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בabitם נר דלוק בשבת, אלא שהנשים²¹ מוזהרות בו יותר, מפני שמצוות בבית ועוסקות²² בצריכי הבית. ועוד מפני שהיא כתבה נרו של²³ עולם, לכך נתנו להמצוות²⁴ הדלקת

(14) אבל גם מטעם עונג גופא, ראה לשון המאירי שבת כה, ב : הדלקת נר שבת הובה מדברי סופריים, מפני שהיא ראש לכל עונגה ואין עונג ללא אורה.

(15) שבת כג, ב. ואע"ג ודיקוש ואורייתא, מ"מ קידוש על היין דרבנן (מ"א סק"ת, שו"ע אדモה"ז ס"ד). וגם אפשר לקדר על הפת (שו"ע אד莫ה"ז שם, עפ"ר ר' אש פרק עברי פסחים ס"י י"ז).

(16) מ"א סק"ג. שו"ע אד莫ה"ז ס"ג.

(17) שבת שם. רמב"ם סוף הל' חנוכה.

(18) רמב"ם פ"ה ה"א. שו"ע אד莫ה"ז ס"ב.

(19) גמ' קיט, ב.

(20) לשון שו"ע אד莫ה"ז ס"ה. עפ"י רמב"ם פ"ה ה"א ותוס"ע ס"ג. ומ"ש „להיות בabitם נר דלוק“ (ולא כתוב להדלקה), כיון ששיעור מצות הדלקת נר שבת אינה ההדלקה בלבד, אלא ההנאה והתחמש לאורה היא עיקר המצווה, אלא שההדלקה היא התחלת והכנה למצוה זו, וכך מברכים עליי ” (שו"ע אד莫ה"ז שם ס"א).

(21) משנה לא, ב. וראה זה"א מה : אתה עבי כו' דהא יקרה עילאה הוא לה. ובזה"ב כסוף, א : מצואה דנסין וכיין ב". וראה גם ז"ח רות פ", ג. תיקונית תי' כה.

(22) רמב"ם שם ה"ג טוש"ע ש. וראה גם גיטין נב, א : לא קריות כו' אלא לא אשתי ביתני. ופרש"י שככל צרכי הבית על ידה נעשים והוא עיקר הבית. וראה גם שיחת הנ"ל ס"ה : ויבאלל איז די זוגראיטונג אויך די זעקס וואכעדייך טאג איז איז זעם טאג פון שבת כו', איז אויך דער ארייניפר פון שבת אפגעגעבן געווארן איז די הענט פון פרויען, דורך אונציגןן ליכט ערבע שבת, וואס דערמאט נעטט מען אויך און מען טראגט אריין איז הוין די הייליקיטט פון שבת. ובעהדרה 11 שם : להעיר מל' שו"ע אדמ"ז (סרג"ג ס"ה) „שהנשים מוזהרות בו (בנור שבת) יותר מפני שמצוות ביתית ועוסקות בצריכי הבית“ (בלשון הטור שם בדברי הרמב"ם היל' רש"ת פ"ה ה"ג משא"כ ברמב"ם שלפנינו — במלאת הבית).

(23) טור בשם מודרנת הנחומה ר"פ נח.

(24) ואף שאחד האנשים ואחד הנשים חייבים במצוות נר שבת, היינו „להיות בabitם נר דлок בשבת“, ומה שנותנו לה מצות הדלקת נר שבת, היינו מעשה הדלקת, וכי שמשים „אף אם ירצה הבעל להדלק בעצמו ליום האשח קומתת“. ועicker מצות מעשה הדלקת מוטלת על הבעל, עדicker הטלה שלום לעליי דרי"י רמיא שהוא הבעה"ב, ועוד שיטה בכלBei בתיו (קי"א לש"ע אד莫ה"ז שם סק"ב). וכן לאחר שנחנו מצוה זו לאשה, מ"מ „אינה אלא כשלוחו של הבעל“ (קו"א שם). ואע"ג דאמרין בכל המצוות מצוה בו יותר מבשלוחו, נרות שבת שאוגי (עלות שבת שם סק"א), וא"י לאו דהנשיות מוזהרות בו יותר, כי מצוה בו יותר מבשלוחו (ב"ח שם ד"ה ומ"ש ויש).

נור שבת, שתתקון מה שקלקלת, ולפיכך אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו האשה קודמת".

ועתה צריך להבין מאחר שסוכס'ס מה שהאהשה מדלקת הנורת הרי זה בשליחות הבעל, א"כ אכן שיר לומר ע"ז "נתנו לה מצות הדלקת נור שבת", הרי סוכס'ס מעשה הדלקה מתיחס להבעל ולא להאהשה שאינה אלא שלוחה. ואילו אפשר לאבד העניין עפ"י חקירה הידועה (לקח טוב סי') אם ע"י שליחות מתיחס עצם המעשה כאילו עשו המשלחת, או שרק החלות והتوزאה של הפעולה מתיחס להמשלחת, אבל עצם העשי' מתיחס להשלית. ולפ"ז נוכל לומר לנו שבת עצם העשי' מתיחס להאהשה, ומה שמתיחס להבעל הוא רק התוזאה והגפעל. וליתר ביאור הרי נט"ל (הרעה 20) "שעיקר מצות הדלקת נור שבת אינה הדלקה בלבד, אלא ההגנה והתחמשה לאורה היא עיקר המוצה, אלא שהדלקה היא התחלת והכנה למוצה זו", וכשהאהשה מולכת בשליחות הבעל הרי זה נחשב כאילו הכשרה והכנה זו נעשתה ע"י הבעל שעליו מוטלת הכנה זה, אמנם עצם העשי' נחשב ומתייחס להאהשה, וזהו שנתנו לה המוצה זו.

אמנם צ"ע אם כנים הדברים, שוררי כתוב אדרמה זו בשוע"ז שלו (שם ס"ט) : כאשרינו אצל אשתו כו' כי שיש לו חדר מיוחד שם במקום שמאתරה בו אלא שהבעה"ב משתמש שם ג"כ וציריך הבעה"ב להדלק שם נור שלוי, אין האורה צריכה ציריך להדלק שם כל כוון שיש לו שלום בית במקום שהוא שם, וגם מצות הדלקת נור שבת הוא מקיים במאה שמליךון נור שבת בביתו (משלו), ע"כ. ועתה נברר שמדובר על הבעל, שהוא מקיים במאה שמליךון נור שבת במקום שהוא שם, וכמ"ש "ציריך הבעה"ב להדלק שם נור שלוי, אין האורה צריכה במאה שמדובר במאם שביתו כו' כי כוון שיש לו שלום בית במקום שהוא שם". ואין לומר שהכוונה לחיבור המוטל על הבעל להדלק נור מצד ביתו, וככינל שיעיר חיבור זה מוטל על הבעל. ולפ"ז אין מובן מ"ש מיד לאח"ז : אבל אם אין לו מי שידליק עליו בביתו ציריך הוא לקיים מצות הדלקת נור שבת במקום שהוא, ע"י שיתן פרוטה לעבה"ב לששתף עמו בדור שלוי, ע"כ. דזה אינו שיר כל לחיבור המוטל עליו מצד ביתו אלא והוא כדי לקיים ייבוב המוטל עליו מצד גופו (אף כשהאין לו חיבור מצד ביתו כוון שאין שם איש, או שאין לו בית). גם אין לומר שמצד חיבורו הפרטיה להיות נור לדוק בביתו נמשך עליו גם חיבור להדלק הנור עצמו (ונמה שאין חיבור שוגם בני הבית יידליק לתברא למן ס"ד) כהכשרה והכנה לעיקר המוצה שהיא ההגנה והתחמש לאורה, ומצוות זו מקיים ע"י שמליךון נור שבת ב ביתו ובשליחותו וכן"ל שנחשב כאילו הכשרה הייתה ע"י המשלח שהוא הבעל. שהרי הולכת אשתו ב ביתו אינה מכשרת כלל את עיקר המוצה של הבעל במקום שהוא נמצא, כי שם הוא נהנה ומשתמש בנוו' של בעה"ב ולא בדור אשתו, וא"כ מה מהני מה שהאהשה מולכת בשליחותו נור אחר שאינו נהנה מארדו כלל. אלא ודאי צריך לומר דאך שיעיר חיבור המוצה היא ההגנה והתחמש לאורה, מ"מ מזה נמשך גם חיבור להדלק הנור כה坦לה ההכנה לעיקר המוצה עד שמהו נמשך גם חיבור עצמי לעצם מעשה הדלקה (ובוגצע לבני הבית ראה לKNOWN ס"ד), וחיבור זה חל על הבעל גם כשאינו בביתו (או כשאין לו בית), ובזה שהבעה"ב מدلיק נרו במקום שהוא שם אינו יוצא י"ח מעשה הדלקה, ודוקא כשהאהשה מדלקת משלו ו בשליחותו בביתו, הרי גם עצם המעשה מתיחס להמשלחת. ועייז' מקיים הבעל מצוה זו. אמןם כשאין מי שידליק עליו בביתו, היה ציריך לששתף עם בעה"ב בנוו', ואו יידליך הבעה"ב בשליחותו. ולפ"ז צ"ע מה שנתנו לה מצות הדלקת נור שבת (אף שגם עצם המעשה מתיחס להבעל), ואפשר דסוכס'ס יש לה השתדרות שהיא שלוחה של הבעל. או אפשר דהרי זה כמו שהשתתפו שניהם בהנור, והרי זה כאילו שניהם הדליקו. ועוד יש להאריך.

אמנם בפנימיות²⁶ הענינים מבאר²⁶ זהה, שהאשה צריכה להדריך נרות שבשמחה הלב וברצון, שהרי כבוד ויקר עליון נתן לה בזה, זוכות גדולה היא לה לזכות על ידם לבנים קדושים, שייהיו נרות להoir העולם בתורה ויראה, וירבו שלום בעולם, וגוננת על ידם אריכות ימים²⁷ לבעלת, ולכן צריכה האשה להיות הира בזה.

וכן אמרו רז"ל, שבזה שתהא²⁸ הира בנה שבת, היא מוקה לבעלת²⁹ בתורה, זוכה לבנים³⁰ וחתנים³¹ תלמידי חכמים. וכ"כ היו בטוחים חז"ל בכל הנזכר, שכשראו בית הרגיל בגורות, אמרו שבודאי יצא מבית זה גдолין³⁰ ישראל, וכן היה, ולכן יש ליזהר לעשות נר³² יפה.

ג. גדר חיוב ההדרקה

"ב'³³ או ג' בעלי בתים שאוכלין על שלחן אחת, וمبرכים כל אחד על מנורה שלו, יש מפקפין לומר שיש כאן ברכה לבטלה, לפי שכבר יש אורה מרובה מגורות שהדריך הראשון, ויש מיישבן המנהג שכל מה שנוטספה אורה בבית יש בה שלום בית והנה יתירה, לתנתת אורה בכל זית".

ועדיין יש מפקפין בזמןנו שיש אורה מרובה בבית ע"י ה"עלעקטרייך" שמAIR בבית, ואיב' מה מוסף הנר, דשרגא בטיראה מאי אהגיא. אמנם

(25) ואף שטעם זה נקרא בזהר שם בשם "רווא" — מכיוון ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצווה לגנות נאת החכמה" (אגה"ק סכ"י בשם האריז"ל), הרי בדורות אלו נמשכים הרzon ביגלי (שיהה הניל הערתא, 19).

(26) וזה מה, ב (הובא בכח"ח סק"ב): ואחתה בעיא בחודא דלאו ורעתא לאולקא בוצינה דשבת, דהא יקרה עילאה הוא לה, וכמו רב לוגמה למוציא לבניין קדישין, דיהון בוצינה דעתמא באורייתא ובדחלתא, ויסגן שלמא באראעא, ויהיבת לבעלת אורכא דחין, בגין אף בעיא לאוזדרא בת.

(27) און אויך פאר זיה, פאר די קינדען און קינדען (שיהה הניל ס"ג) ומהערת 21 שם:) יע"ד שבمرة שארם מודד בה מודדין לו (סוטה ח, ב במשנה), ויל דעוד יותר — כיון שהיא המשיכה חיים לבעלת.

(28) בגם' (שבת כב, ב) הלשון הוא הריגל בנה, אמן בטוש"ע וש"ע אדמוה"ז כתבו הוזהיר, וראה ב"ח טעם הדבר. וראה גם זהר שם: לאוזדרא בת. ובתנוחמא באבער ר"פ נח: אם היותם והירם כו'.

(29) וזה בקסו, א. ז"ח רות פ"ג. וראה לבוש ובי"ח ר"ס תרעא, דגם הגם' (שם) סבירא לה הци, אלא שהגמי' מוסיפה שאף אם בעלה לאו בר הци הוא (ב"ח שם) או שהוא ת"ח בלאו הци (לבוש שם) מ"מ זוכה לבנים ת"ח.

(30) גמ' שם.
(31) ראה גמי' שם, ורש"י ד"ה דבר נשא: ואיכא אמרי חמיו, ובד"ה נפיק: דחתנו לבני.

(32) טוש"ע וש"ע אדמוה"ז שם ס"ג.

(33) שו"ע אדמוה"ז שם ס"ג.

מקור סברא גנ"ל דתוספת אורה הוא³³ בmaharil, ושם הוסיף: דבמה"ג מדליקין גרות בבייחכ"ג ביוזט, אע"ג דשרגא בטיהרא מאי אתニア כו', כל מה דמיוטספ גרות וננהה השיבא צורך היום וממצוות ה"ג כל מה דמוסיף אורה חשב הבאה טפי, ע"כ. הרי מפורש דאית כשהוא אופן דשרגא בטיהרא כו' (כמו ב"עלעקטרייך"), מ"מ אמרינן כל מה דמוסיף גרות כו'.

וננהה מדין זה מוכת מצות הדלקת נר שבת "היא"³⁴ מצוה וחובה על כל אחד לתדליקה כו', כמו כל המצוות המוטל על כל אחד בישראל, וכמו נר

(34) תשוי' סי' נג. וראה אה"ת (חנוכה ע' תתקמא): ואע"ג שרגא בטיהרא מאי אהני, ייל בטיהרא דוקא היינו בצררים בתוקף היום משא"כ בין הערבין, ע"כ. ומתשו' זו הרוכית באלי' רבה (סק"ח): מנורה אחת שיש לה הרבה פיות כו' כל שմובין גרות אף במקום א' נטסף אורה בכל החדר כו' אף דשרגא בטיהרא כו' הרי דתמת שהוא יום ממש כו' אפיה השבינות לוי' הנאה טפי, ע"כ. ואך שכתב ומחابر (ס"ח): ב' או ג' בעלי בתים אוכללים במקום אחד י"א של אלד מברך על מנורה שלה, ויש גמגট בדבר, נכוון ליהר בספק ברכות ולא יברך אלא אחת, ע"כ. הרי כתוב ע"ז הרמן"א "אבל אנן אין גוּגַּטן זנָן". ופי' דבריו בכרך החיים (סקנ"ו): הדבר מבואר דכוונת רמ"א לומר דין גוּגַּטן זנָן ולא מנהג לברך כל אחד כדעת מהרייל, וכי' העוש, וכי' מדברי הא"ר, ברכ"י בשינויו אותן ד' יעוש, וכן יש נוהגין בספurred לברך כל אחד על מנורה שלה, ואע"פ שאוכללים במקום אחד, וכ"פ היפיל אותן יוז', וכבר כתבנו בכ"מ דבמקרים מנהג לא אמרינן ספק ברכות להקל, עכ"ל הকפ החיים. ועכשי' תפסו כולם להלכה כmaharil ורמ"א, שהרי בימינו מנהג כל בנות ישראל הקשרות להדלקת המנורה (או השמל וכיו"ב) בחדרה, שבזה מארה החדר כי להchein צרכי הבית לכבוד שבת, ורק לאח"ז מוליכות נר של שבת בברכה, ואין לומר שבאופן זה מכוונת היא בברכתה (כאשר היא מברכת על הנרות) להוציא גם את מנורת החשמל וכי"ב. ולא מיביע להשיטות שאין יוצאים ידי מצוות הדלקת נר של שבת ע"י חשמל (ראה שו"ת הר צב סי' ק מג. יביע וומר ח"ב סי' ג. או נרברחו ח"ג ס"א וס"ב, וש"ג), אלא אפי' להשיטות דאפשר לברך על מנורה חשמל, אין הברכה על הנרות יכולה לכלול את המנורה רק כאשר היא מדרישה יהוד עת הדלקת הנרות בלבד הפסק, משא"כ כشمדייקם את המנורה לפני זמן רב, ובפרט בשני ימים טובים, או ביוזט הסמן לשבת, שהמנורה כבר דלקת מתמורל, שאו ודאי אין הברכה יכולה לכלול את הדלקת דמנורה של יום הקדש, ומ"מ הרי רואים שמולדקות בנות ישראל נרות שבת ויוזט אע"פ שנגרות החשמל כבר דלקת. ואך שכתב אדמזה"ז בשוו"ע (ס"א): בדייעך שכחה ולא הדלקה קודם ביה"ש ונזכרה בביה"ש, יש להתריר לה לזוות לנכרי הדרליך ושתברך היא קודם שתהגה לאורה, וכיון כו' ההנאה והתחמש לאורה היא עיקר המצוות כו' יכולת לברך קודם עיקר המגזה דהינו קודם שתהגה לאורה, ע"כ. מ"מ אין היא יכולה לברך (או לכלול בברכתה) את המנורה שדלקת לפני זמן רב, שהרי ביאר דין זה בק�"א (שם סק"ג): והנהה זו היא לישראל ולכון יכול לברך כו' וא"א לברך עלי' שאין בה ממש אלא על הדרליה שמנהגה נשכח, ואך שהנכרי הדרליך כו', ע"כ. הרי שוגם כאשר הנכרי מדליק מברכת על ההנאה, מ"מ א"א לברך על ההנאה כשלצטמתה, שאין בה ממש, אלא דוקא כאשר היא נשכח מפעולה, ואז אפשר לברך גם על ההנאה, וא"כ אינו שייך בנידון דין שמנורה דלקת כבר זמן רב (ובפרט כשותקת מאטמול). אלא ודאי דסמכינן על maharil, וכג"ל שאפי' בערי ספרד נהגו בזה כmaharil ורמ"א.

(35) עורך השלחן סי' רסג ס"ה וס"ג. ווילינו לא רק להיות בבריהם נר דליך בשבת, שהרי ע"י שאחד מהבעלי בתים מדליק נר, כבר יש נר דליך בבריהם, ושוב מה

חנוכה". וכן מצינו (לגביו נר חנוכה, ומשם למדנו דcen הוא גם בנר שבת — כדלקמן בסמוֹך), ד"אקסנאי³⁶ חייב בנר חנוכה, "אעפ" שאין לו בית, דלא תימא דין נר חנוכה כדיין מזווה, דכל מי שאין לו בית פטור מן המזוזה". ומיהו³⁷ בפרוטה שיתן לו (לבעה"ב) וישתף עמו סג"י, וכ"ש שיכול להדריך בעצמו. וזוזה למדנו³⁸ "זהו"⁴⁰ הדיון לכל נר מצחה, נר שבת נר יומם טוב", ד"צריך"⁴¹ הוא לקיים מצות הדלקת נר שבת במקומו שהוא עיי' שיתן פרוטה לבעה"ב להשתתף עמו בנר שלו, או שיקנה לו בעה"ב חlek בנר שלו במתנה (כמ"ש בס"י תרע"ז לעניין נר חנוכה), "וגם⁴² הוא בעצמו יכול להדריך ולברך בחדר שהבעה"ב מדליק ומברך שם".

צרייך גם השני להדריך בעצמו. אלא שיש על כל אחד מצוה להדריך נר שבת, הינו ההורלקה בפועל. וראה גם לעיל הערתה 24 בארכטה. ואפי' לדעת המחבר דעתב (ס"ח): ויש מגמים בדבר, ונכון ליזהר בספק ררכות, ולא ברך אלא אחד, ע"ב. אין הטעם בזה מאחר שכבר יש אורה בבית, כבר ייצחול כולם מהמכשול, ושוב אין עלייהם שום חיבת להדריך בפועל (כמובאר בשווית בואר משה ח"א סי"ד). שהרי גם הבב"י מודה ונכון שיעמודו אצל המברך, ויכוונו לברכו שיזכאים י"ח, וגם המברך יכוון להוציאם (עלות שבת סק"ה, אליו רבה סקט"ג, ועודו) אלא הכוונה היא זוגי שמוטלת עליו המזווה, מ"מ כאן א"א לא לקיים מצוה זו, מאחר שבחדור זה כבר יש אור (ערוך השלחן שם).

(36) שבת כג. א. וגם שם הכוונה על ההורלקה בפועל, שהרי הבעה"ב מדליק שם נרה. וכבר יש שם נר דלוק, ומ"מ צרייך הוא להשתתף עמו בפרוטה. וכונל הערתה 24.

(37) ר"ג שם.

(38) טור רס"י תרעעה. לבוש שם.

(39) והוכחת הטור לזה, מפשות לשון הגמ' "אקסנאי חייב בנר חנוכה", והנה בשו"ע שם: אקסנאי כו' צרייך לתחת פרוטה לבעה"ב להשתתף כו', ע"ב. אבל בודאי אינו חולק על הטור, ומודה דיילו להדריך בעצמה, אלא דעתב ודפקות צרייך להשתתף. וראה אליו ווטא שם: דבזה לכ"ז רשות בידו להדריך ולברך. וכן פסק בח"א סי' קנד סל"ב: אקסנאי צרייך להדריך או שישתתף בפרוטה כו', ע"ב.

(40) הגמ"יר בשם ראבייה שבת כג. א. ובספר ראבייה (הלו' שבת סוי"ס קצט): וקרוב הדבר בענייניו ואקסנאי משתחף בפרטיו לנר של שבת כמו נר של חנוכה אם לא מדליקין עליו בגו ביתו, אם מוסר לו בעה"ב ביתו בחנום.

(41) שו"ע אדרמה"ז סי' רסג ס"ט. גבי מי שאין לו מי שיולדיק עליו בבתו אוafi' אם מדליקין שם אלא שאין מדליקין ממשו כו', ועוד"ז מובן גם גבי מי שאין לו בית כלל — כמשמעותו מהר"ן לגבי נר חנוכה.

(42) נר ישראלי, לקוטי רימ"א, סי' מה ח"א סקל"ה. מנחת שבת סי' עה סקכ"ט. ולמדו כן מnar חנוכה שבת הטור דסגי בהשתתפות, וש"מ דמכ"ש שהוא עצמו יכול להדריך. אלא שלדעת המפרקין גבי ב' בעלי בתם, לומר שיש חשש ברכה לבטה, לפי שכבר יש אורה מרובה כו', גם כאן אין לו להדריך בעצמו — רק ישתתף כר' (ולכן לא נתבאר בשו"ע ובשו"ע ריבינו בפירש, שיכול להדריך בעצמו). אמן לאחר שմבוואר בסעיף שלאחריו שאפשר לברך על תוספת אורה כו', איך גם האורה יכול לברך ולהדריך בעצמו.

ד. בני הבית בהדרק

„במה⁴³ דברים אמורים כשאכל שם (האנסנאי) משלו, אבל אם הוא סמוך על שולחן בעה"ב, נעשה כבני ביתו של בעה"ב, ויזא בנוו של בעה"ב, וא"צ להשתתף עמו כליל.“

ואף שנתבאר שחייב הדלקת נר שבת הוא על כל אחד בישראל, הינו לא רק חייב להיות בתיהם נר דולק, אלא גם חייב על מעשה⁴⁴ הדלקה, מ"מ כתוב בקו"א לשׂוּעַ אָדָמָה⁴⁵ (רשג, ה) : זה פשוט דברי ביתו א"צ נר לכל אחד ואחד, דהיינו בנו רחוכות אמרו⁴⁶ איש וביתו. דהיינו שמתלה היה עיקר התקנה *„איש (שהבעה"ב י"דיליק) ובני) ביתו (יצאו י"ח בנוו של בעה"ב.“* ו*„וחמחרין⁴⁷“* שם הינו משום פרטומי ביסא ובנו שבת לא אשכחן הידור זה בಗמ' א"כ אין לברך עלין.

והנה כhab בראבייה (הלו') שבת ס"ס קצת) : ואם ב', בעלי בתים דרים ביתה, דמי להא דתניא והחדרין נר לכל אחד ואחד, וכ"ש לשאינם קרויין בני ביתו, ע"כ. הרי שלמד מנגן רחוכות שגם בנו שבת יש הידור שידליק כל אחד מבני הבית. אמן אף להטורים שאין הידור גבי נר שבת, מ"מ כאשר בני הבית מכונים אף לצאת ידי חובה הדלקת נר שבת מהבעה"ב, ועד"ז בנו רחוכות — להודיעות دقשומסיף והולך אין חל ההידור דנר לכל⁴⁸ אחד (או באופן דכו"ע מודו⁴⁹ שאין חל ההידור), ישות דעתות האוסרים, אבל רבו

(43) שו"ע אדמזה"ז שם ס"ט.

(44) דגם בני הבית והסמכים על שולחנו של בעה"ב נכללים בזה, וככלשון שו"ע אדמזה"ז שם : נעשה כبني ביתו של בעה"ב, ויזא בנוו כו, ע"כ. ועוד שם : ונפטר בנו שליהם, ע"כ. וכן בטהו⁵⁰ : בכל בני ביתו של בעה"ב ונפטרם בנוו, ע"כ. הרי שעכ"פ יש חיבוב עליהם, אלא שנפטרם בנוו של בעה"ב. אלא שיש לדחק ולפרש דמי"ש שהם נפטרם בנוו של בעה"ב הינו שיוצאים ידי מזות *„ולחיטת נר Dolok.“*

(45) והיינו הא דאמירין בשבת כא, ב : מזות רחוכות נר איש וביתו.

(46) והאשה אינה אלא שלוחו של הבעל (כמשות"ל הערת 24).

(47) קורא שם.

(48) תודעה⁵¹ והחדרין שבת כא, ב. שו"ע סי' תרעא ס"ב.

(49) כגון שאשתו מדלקת עליו בيتها. אז אין הידור שוגם הבעל יברך, והטעם ע"ז כתבו כמה אחרים (אייר תרעא, ג. תרעוז, ג. פרמ"ג מ"ז תרעע, א : שאיש ואשתו כגוף אחד דמיין. והם אוול לשיטתייהו שכתחבו ומה"ט אין האשה בכל מהדרין شبולה מודליך. אמן ראה ספר המתגאים — חב"ד ע' 69 : הבנות אין מדלקות בפ"ע, האשה בעלה מוציאת. ובהערה 2 : וכבר תמהו למה נשתנו בזה נשים ואנשיים דכל אחד מדליך בפ"ע, ותירצז ואשתו כגוף אחד דמיין ואין נכוון שתדלק הבית כשהאות אינה מדלקת. ולפערנ"ד דוחק גדול הוה. ומהורתא כמ"ש במשמרת שלום סמ"ב סק"ב דיש הרבה שאין יכולות לבラー, ולכן נתנו قولן לצאת ע"י אחרים, ע"כ. והנה לפי טעם הנ"ל שימושה שלם צי"ע מדויע אין הבעל (כשאינו בבתו ואשתו מדלקת עליו בבתו) בכלל מהדרין. ועוד"ז

די'ועת⁵⁰ המתירין. ומזה שמצינו מנהגים רבים (כדלקמן) שמדליקות אפי' בנות קטנות מיד משהгиעו לחינוך, נראה שתפותו⁵¹ להלכה כהדיעה דמהני כוונה לא לצתת י"ח בהדלקת בעה"ב, ושהזו בכלל מהדרין.

לטעם המובא בחותם (חי ולמס' שבת כא, ב), דמאתר שבתachelה כתקנו נר איש וביתו על פתח ביתו מבחוץ, או לא נמצא שם אשה שתהי' מהמהדרין, כי אין כבודה לצאת בחוץ כי, והשתא אף'ג שכולם מודליך בפיים, מ"מ המנהגה הראשון לא זו מתקוממת הנה גם לפיה טעם זה צ"ע הטעם שאין הבעל בכלל מהדרין — כאשרנו בبيתו. וכדמוכה בגמי (שבת כא, א) דאמר ר"י, מריש, כי הויינה כי רב משתתפנא בפריט בהדי אשפיאו, בתר דוגסיבי איתתא אמיינא השתה וואי לא צויכנא, ורק מודליך עלי בגו ביתהו, ובאמת יש הידור אינו מובן למה לא הידור ר"ז בזה גם לאחר שנבב איתתא. וראה ת"ה (ס"י קא, הובא רמ"א סתריע"ז ס"ג, ט"ז סק"ט) שכותב דין הינו, אבל אי מודליך לא הוה ברכה לבטלה והוי בכלל מהדרין, אבל שאר האחרונים חלקו ע"ז (אלא כתבו דמי' אין זה ברכה לבטלה כדלקמן העירה שלאלחין). ואויל יש לבאר טעם הדבר מאחר שכורש האשה מולקלת בשליחותו מתיחס מעשה ההדלקה להמשלח שהוא הבעל (כnil העיה 24 בארכאה). ולכן אין בזה יותר מצות הידור. משא"כ בבני הבית דאך שגם הם נפטרים בנוו של בעה"ב — מתקנת חכמים דנו איש וביתו, מ"מ אין זה בשליחותם, ולכן נשאר עלייה הידור להדלק עצם. (וראה גם דיקוק לשון ש"ע אד莫ה"ז שם (רבסג ט) דובי הבעל כתוב: מצות הדלקת נר שבת הוא מקיים בימה שמדליקין נר שבת בביתו, ע"כ. ובמי בני הבית כתוב לשון נפטר בהדלקתם). וקצת מזמן כן בדברי המ"א (תרעה ב) בדעתה הביא דברי הבהיר הבהיר הבהיר דס"ל דמה שמדליקין עליו בביתו אינו בא לפטור אותו אלא מהייב המוטל על מונו, והמ"א חולק ע"ג, ומורכת מרי זירא שמק עלי הדלקת אשתו, וגוב היוב המוטל על גופו היא פוטרת בהדלקתה.

(50) גבי נר חנוכה: ריש"ל ס"י פה, הובא בעו"ש ס"י תרעוז סק"א, ובאו"ר שם סק"ה, דאם יודע בבירור גמור שאשתו מדלקת עלייה, לאו כל כמניין לומר שאינו רוצה לצאת בהדלקתה. ב"ז רס"י תרעעה, דין לסמן ע"ז לברך ברכה שנייה צורכה, וכ"כ הפט"ח והמאמר הובאו בדף החיקם שם סק"ה, אבל מהרי"ל בתש"ו ס"י קמלה הובא ברמ"א שם ס"ג, מ"א סק"ט, دمشום ברכה לבטלה אין כאן, כיון שאין רוצה לצאת בשל אשתו, ממייל אחל חיובא עלי. תורות חדשן ס"י ק"א, הובא בב"י וט"ז שם בראש הסימן, וברמ"א שם, דאך שלא אשכחן מהדרין וזה בתולמו, ספר ייש הידור בנו לאיש ונר לאשתו בשני מקומות, ט"ז שם, ואעיג' דלא אשכחן מודרין זה בתולמו, מ"מ אם אינו רוצה לצאת בברכה שמדלקת אשתו, יברך בפני עצמו. והוסיף דאפי' אם הוא בביתו ואינו רוצה לצאת בברכת אשתו אני יודע איסור בדבר אם יברך לעצמאו. ולגבי נר שבת: ק"א לשׂו"ע אד莫ה"ז ס"י רסג סק"ה, מאחר דלא אשכחן הידור זה בגין א"כ אין לברך עליו. ובשות' שם אורי ח"א או"ח ס"י טו, הובא גם ברב פעלים ח"ב או"ח ס"י ג' ומאתר שמכוחן לא לצאת בהדלקת אשתו, ממייל אחל חיובא עלי לברך בעצם, וראה גם מיש בבן אשח'ה ב' פר' נח ס"ב וס"ה. ונראה דתלו依 בחלוקת הנ"ל לגביו נר חנוכה, להודיעות (ובאופן) דלא שייך הידור.

(51) ואף שתתבאר בהעיה שלפי"ז, מ"ש כ"ק אד莫ה"ז בק"א לשׂו"ע שלו, אכן לברך עליו. הרי אין לדין הלכה לא מפני לימוד ולא מפני מעשה עד שיאמר להלכה למשעה (ב"ב קל, ב), וראה רשב"ם שם: שיאמרו הלכה כדי לעשת מעשה כו'. ומאתר שתתגבור בבית הרב שהתחילה הנערות להדלק משاهגיעו לחיבון, הרי מזה מובן שכן הידי המנהגה בבית הרב — מתחילה מראש השלשת — כ"ק אומואר הוקן, שהי' פוסק בוגלה ובונטהר (משיחת ו' תשרי).

ה. מנהג הבנות בהדלקת

אשל אברהם רסג, ח: מצוה דגשים מוחזקת מהאמות⁵² ה' הק' ותלאה, וכבר קבעו חובה על עצםם, שלא תה' שום אשה שנושאת פעם אחת לאיש, בלי הדלקת ב'⁵³ נרות.

כף החיים רסג, גה. נו: בן הנשי האוכל על שלוחן אביו ואמו כו' וה'ה איש ואחיו האוכלים על שלוחן אחד כו' המנהג לברך כל אחד על מנורה שלו כו' וכן יש נהוגין⁵⁴ בספרד.

נור ישראל, לקוטי רימ"א מה, א, בסופו. מנהת שבת עה, כת: ומ"מ נהוגין שתאשא מברכת אף שםוכה על שלוחן בעה"ב, ואף שאין לה חדר מיוחדת תhalbת לדוד ח"א רסג, ז. מנהת שבת עה, לא: לכוארה גראה דסמכים על שלוחן בעה"ב, וכן בניים הסמכים על שלוחן אביהם, ואין עליהם חיוב מצות הדלקת כלל רק על הבעה"ב, לא ידעת אם יכולם לברך על תוספת אורה כו', אבל גם בזה המנהג⁵⁵ לברך, וצ"ע.

ערוך השלחן רסג, ז: ובנות ישראל נהוגות לברך כל אחת עצמה, אף כשהן בבית אמן כו' מפני שהן נצטאות יותר כו' מברכת כל אחת⁵⁶ ואחת. לוח כולל ח"ד ער"ה תשלה"ה, מכתב כ"ק אדמור"ר שליט"א: כפי הנהוג בבית הרב, ובבית אנ"ש היודאים מזה, מתחילה הנערות להדלק משגינו⁵⁷ לחיבון.

(52) נראה שקיים על עצם המזווה הדלקת נרות, שהוא מצוה דגשים מוחזקת מהאמות ה'ק' — שרה ורבקה, שהי נר דולק אצל מלילי שבת לילית שבת (ב"ר ס, טז, פרשסי תולדות כה, טז). ובשיחת כי מרחשון (בארוכה יותר בשיחת ש"פ חי' שרה, ובמכתב נדפס למלך בהוספה) נתבאר ולרוב הדיעות הדלקת רבקה קודם הנישואין, כשהיתה בת ג' שנים.

(53) ובנוגע לחשש ברכה לבטלה כתוב שם, שעל ברכה שהונגה אין עלי' שום חשש ברכה לבטלה בשום צה, ושיזיר בונה אשר קדשו במצוותיו וזוניה כיון שהוא מצוה דגשים כו'. אבל כבר נתבאר בסעיף הקודם, ומماחר שהן מכוננות שלא לצורך י"ח הדלקת בברכתה של האם, מAMILא חל עלייהן חיוב הדלקת נר.

(54) וכי' בשם יפה ללב שם.

(55) ועוד"ז ראה גם בקבוצות השלחן סי' עד הערכה כה. ושם שהמנאג בירושלים בבתי חילום, שככל אחת מברכתה, אף שככלן אוכלות משלחן אחת. והוסיף שם: שמצוות הדלקת הנרحبבה אצלן, ויצטערו אם יבלטו ממנה.

(56) ח"א רצה לומד דהכוונה לגודלות נשואות. וכותב ע"ז כ"ק אדמור"ר שליט"א (נדפס למלך בהוספה): — עפ"ז: 1) "כל אחת בפ"ע" שם, איןו עולה יפה (2) הקושא בהחמשך: אף שהבעל אינו מברך כו' משום דהחיוב הוא רק על המשפחה — איןו קושיא מעיקרה, ודשואה משפחה בפ"ע. 3) הדיון בסימנו שם שטוב שככל אחת תברך בחור בפ"ע — הולל כן גם בס"ג.

(57) ועי' השיעור דחינוך בש�"ע אדמה"ז סי' שמג ס"ג: ושיעור החיבור במע' הוא בכל תינוק לפיה חריפותו ויידיעתו בכל דבר לפי עניינה, כגון היודע מעוני שבת חייב לשמר קידוש והבדלה, היודע להתעטף כהלה כו', ע"ב.

ולහלן רשימה של משפחות גדולות ישראליות שבהן נהוג שבנות קטנות מדייקות נרות שבת קודש ובברכה:

משפחה אלתר (גור), משפחת הגר (ויזניץ), משפחת הלברשטט (צאנז) באבוב), משפחת השיל (קופישניץ-אפטא), משפחת זינברג (סלונים), משפחת טוורסקי (טרנוביל-רחלמייסטריווקה), משפחת סולובייצ'יק (בריסק)⁵⁸, משפחת פרידמן (סרגורה-רויזן), משפחת קרלייך (כולל "חיזון-איש"), משפחת רוקה (בעלז), משפחת שניאורסאהן (חבדילובאוצ'יטש), משפחת שפירא (ולויזן), וכן משפחות ירושלמיות ותיקות, וביניהן מצאצאי הגרי"ח זוננפלד.

ג. חינוך הבנות בהדרקה

ואיפלו באותו המקוות שלא הגיעו אליהם מנגד זה, ואף לאלו הסוברים שלא מהני מה שעוזם מכונות שלא להוציא את הבית ידי חוכמה במצוות הדלקת נר שבת (וכן מה שבת מכוונות שלא לצאת ידי חוכמה — בהדלקת נרות של האם). מ"מ יכולה הבית להדריך נר שבת מטעם ⁵⁹ חינוך, שיש על האב להניע את בתו בהדלקת נר שבת — שתחול עליי לאחר שתגדל ותינשא וכמו שמצינו לגבי נר חוכמה (אף להדיות לבני הבית אין עלייהם להדריך מ"מ) "קטן ⁶⁰ שהגיע לחינוך צריך להדריך". והוכחו כמה פוסקים דמייריים ⁶¹ "גדול מדייק באותו הבית".

(58) בוגע לבריסק סיפרו הגאנים הרב ר' יוסף בער והרב ר' רפאל סולובייצ'יק שכן נהגו אצל אביהם וokaneם וכן נהגים גם בבתים. ובוגע לבבלו סיירה הרבנית מטשעכיזו שתיליט'א, שכאשר היה כבת עשר (לפני כ-82 שנה) קרא לה האדמו"ר ר' יהושע הילדות שבבית הרב — מתחילה מגיל ש. עוד סיירו משפחת האדמו"ר מבאוב, אשר בבית הרב היו מתחילה מגיל ש, ואשר האדמו"ר מבאוב וצ"ל קנה בעצמו מנורה לכדרתו בהיותה בת ש — כדי שתחילה להדריך נרות שבת, ואשר מנגה זה בא לאבוב מקאמינקא (שם פיו ונתנוים ר' לוי של התנוקת בעש"ק הראשון — מיד משנולדה), זמדליקין אותו כשהוא בידיו, כי האדמו"ר מקאמינקא וצ"ל ה' חמיו של האדמו"ר מבאוב וצ"ל. עוד סיירה הרבנית מווישניץ שתיליט'א (מנוס) אשר בוישניץ ובראומיסטריבא היו נהגות הנערות להדריך — מתחילה מגיל 12. עוד סיירה הרבנית גוראר' שתיליט'א (בת האדמו"ר מקופישנץ וצ"ל), אשר בבית הרב היו מדייקות גם נערות וילוות. וכן סיירה אחת מבנותיו של האדמו"ר מקופישנץ וצ"ל, אשר בסאדיגורא (שם גודלה ותונכה הנ"ל) נהגו להתחיל מגיל ש. עוד סיירו משפחת האדמו"ר מקופישנץ, שכן נהגו כל נכדי האדמו"ר מרוזין וצ"ל, וכנראה שכן נהגו גם אצל האדמו"ר מרוזין וצ"ל. וכן דודו מנגאי מקומות רבים (ולא הובא אלא מה שמשמעותו איש מפני איש), לא שמסבות המלחמות המוסר והרדיפות שהיו בדורות שלפנינו, לא hei בין להציג יותר מטור אחת שתדריך האם, וכן נשתחח המנגג מרביהם, ועדת הגיעה השעה להחזיר עטרה לירושה וביתר שאת, כדלקמן סי'ז.

(59) סעיף זה ושלוחיו מיוסדים על שהוחות כ"ק אדמו"ר שליט'א חדש תשרי.

(60) שוע"ס תרעוז סי'ב. אף דעת המתברר סי' תרעא סי'א, דהיינו אם רבים בני הבית לא ידריקו יותר.

(61) שוע"ת שער אפרים סי' מב. וויל': אבל כד מעינית בבי' תמצא בדברים אלו

לקוחים מדברי ארחות חיים שהביא בבי', וועל' כתן שהגיע לחינוך מודליק כיוון שמצוה ררבנן היא. משמעו שאף שיש גדול בבית מליך שם הוא, דאל"כ הוליל שמדליק ממש פורסומי ניסא, אלא ודאי בלאה איך פרטומי ניסא, הוואיל וגודלו מלדייק, רק הוואיל ומצויה דרבנן היא, ע"ב. וגם המ"א סי' תרענו סק"ח, שכותב על דבריו המחבר: ואפשר דמייריו שיש לו בית, ע"כ, לא כתוב זה והא בלשון "אפשר".

ואעפ"י שכבר יצא הבן בברכתו של אביו ועד"ז בנו שבת כבר יצאה הבית בברכתה של אמה (ראה ט"ז שם סק"א), שכתב לגבי הבעל: "ואפי' אם הוא בביתו ואינו רוזח לצתת בברכת אשתו כו' מ"ש מקטן שהגיע לחינוך שמליך לעצמו בברכה, והא פשיטה שאביה יוציא בברכת אביה ע"כ. הרי כתוב דינה שהבן מביך לעצמו, כי איןו רוזח לצתת בברכת אביה ומזה הוכיח שגם באביו מהני כו'. אמונם אמן קיימין לדעת המחבר ודסבירה לי' שלא מהני כוונת הבעל שלא לצתת בברכת אשתו, כנ"ל הערא,⁵⁰ ומ"מ כתוב ודקון שהגען להחנוך צריך להילך. ועד"ז בור שבת קיימין להדיותם שלא מהני מה שמכונות שלא לצתת בברכת אמה, ומ"מ יש על' מצות חינוך — הנה נת"ל ס"ד תורתנת נר שבת וחוכחה היא איש (שהבעתב דיליך) ו(בנין) ביתו (צאו י"ח בנו ר' של בעה"ב) ועוד מיוחד יש בהדלקת בעה"ב — ושלכו נמסרת הוולקנת נר שבת להasha, כי הנשים מוהרות יותר ווכ"ל הערא 24 דינה שנמננו לה הדלקת נר שבת", היינו הדלקה לפועל, ולכן "אף אם ריצה הבעל להדלק עצמוני האשא קודמת", וראה שו"ע אלרואה"ז ס"א, עד כמה משדרלים שתדלק האשא בעצמזה), ולכן נשאר על רבנות (בוגר ההוראה) וגמג'ות (בוגר ההוראה) ייל' יינוי בדילך הרבינו

ואף שחייב זה הטילו הרים מוגדר וונגן על עמן והזקקה בפומען. ואך שחייב זה הטילו הרים מוגדר וונגן על בעה"ב (ובנור שבת מסרוּה לאשתו של בעה"ב), שמולocket בשלהותו — כבנ"ל העירה (24), ואיך אפשר להחכם בדבר שום כייגלו לא יתחייבו בו עד שהיה' להם בית משלהם — הנה כן מ贊נו שמהכחים שיטנים במצבים צדקה (אף שלא יתחייבו בה עד שהיה' להם בסוף משליהם), ובמצאות עלי' לרוגל (אף שלא יתחייבו בה עד שהיה' להם קרכען משליהם). והוא אדמוניין (חגיגה ה א) כל היכא דגדול מיהיב מדאורייתא, קטן נמי מיהיבין לי' מודרבנן, כל היכא דגדול פטור מדאורייתא, קטן נמי פטור מודרבנן, ע"כ, ומטעם זה פטרינן התר לקטן חיגר וסומה מעיל' לרוגל, אך שיוכן להתקשט ולחתפתה — הרוי כבר תי ע"ז בטורי אבן (שם סד"ה והא שמואל) דפטורי מלחמת הסרין שבגופו ולא שכיח כב' שאני. ויש להמתיק החלוק עפ"י הא אמרין (בג"מ יב, ב) גדול וסמור על שלחן אביו וזה קטן, ע"כ. וכן שייך בזה הנון שמהנכדים אוטם עכשו להזמן שייגלו — ולא יהיו סמכים על שלחן אביהם, ויהי' להם בית (גב' גדי נר שבת וחגינה) ומאות (גב' צדקה) וקרקען (גב' עלי' לרוגל).

ואף שיש חלק לכארורה, כי התם (גב' צדקה וועל' לרוג'ל) אול' מיד כשיגדלו כבר יהי להם קרקע ומוות משליהם, משא'כ כאן (גב' נר שבת וחונכה) הרי בפשטוות יעבור מעת שיגדלו עד שנשנא, והיה להם בית משליהם, ויתחיהו בהדלקת הור (אבל גבי נר שבת בתה – ראה פסחים קי'ג : בתך בגדה שחרר עבדך וTHON לה), וא' לא יעור מה שיגדלו עתה בהדלקת הור – כי יעבור זמן רב באמצע, הנה מלבד את שיינן גם דיעוט (ראה ציונים לתורה כלל יב, בשם חכם אחדר) סוכבות (גב' קלטן שנעשה גדול בתוך ימי הספרה, דא'א לו לקים המצויה מדאוריאית, מדא'ן לו מ'ט' תקומות – להסוברים דאם אלה מהני מה שספר בקטנוותו), וגם בגודל יש מזות מזות – ואט'ו כנסועה גדול בתנים מגוע גען, וויפטר מזוחה הדרבן) ורא' שם דהחויב לאחר שיגל הווא על הבן עצמן ולא על האב). אמונם גם אמר דאיין מזות הינוק בגודל, וא'כ לאחר שיגדלו לא משיכו או בהדלקת נורת – מטעם הינוק (היינו להזיות וננהגים שאין כל בני הבית מדליקים נורות שבת וחונכה – מלבד בעה'ב), מ'מ' יש עליהם מזות הינוק בקטנותם. שרוי פשטות ממזות הינוק אין עיננה רק ללמד את הבן בכדי שידע איך לעשות המצויה (ועוד החיבור דמי המילואים) דלויה מספק ומונע מועט ביזור. ומ' שמחנכים את הקטנים מיד

חשש דברכה⁶² ל לבטל ביתה שעת וביתר עז, כדי שתידליק הבית נר שלה בתחילה (לפני שתידליק⁶³ האם נרותי), דאו והי בשעה שהבת מדלקת, עדין לא יצא ידי חובהה במצבה הדרקת נר שבת, ויכולת היא לברך לכל הדעות (גם להסברים שלא מתי כוונתה שלא לצאת ידי חובהה בהדרקת האם).

ולאח"ז תדליך האם. ואין לה לחוש מזה שכבר הדliquה הבת (ולדעות זילו לא מהני הכוונה שלא לצאת בהדרקתה), שהרי הדרקת הבית (שהיא קטנה) אינה⁶⁴ מועילה, ולא הדliquה אלא מטעם חיבור, ואילו על האם מוטלת עצם מצות הדרקת נר שבת.

משהගיעו לחינוך (אך שלפעמים יעכרו עוד ז' שנים ויתור עד שיתחייבו במצבה מדאוריתית), הוא לאחר מכן איננה הינה הכלנה בלבד, לבירגוזה ובחמצותה, אלא שוה מניח היסוד לכל החיים. ובמאמר החכם מכל אדם: "חנון לנער עפי" דרכו גם כי יוקין לא יסור ממנה" (משל' כב, ז). ומובן, שאע"פ שהכתב מזכיר "נער", הכוונה גם לנערות וילדות, כמו שהוא במקרה פסוקים בתורה, ועל הטעם דעתנן אכן אחר ברכות קטן (ברכות גג ב), אף אין עונים בשעה שלמורים. דאך שהקטן בכל עת פטור הוא, מ"מ יש בוה מצות חינוך, ובחינוך משותפים האב, שהוא מחויב להנתק, והקטן שהוא מתהנק, משא"כ כשמתלמוד (עפי' מכתב כ"ק אדרוי"ר ליט"א חנוכה ש. ז. ברפס לקמן בהוספה ומכתב ט"ו תמו תש"ט ונdfs לקומי שיות ח"ס ע' 256). ומטעם זה מובן גם שאף אם היה הפסיק בהדרקת הגנות (משיתחייבו במצבה עד שנישאו והיה להם בתים כו'), ישנה עליהם מצות יונך בהדרקת הנר.

ומה שאין מחייבים את הקטן בלבישת טלית גדול, הרי גם בלבישת טלית קטן מבואר בש"ע אדרוי"ז סי' ז' ס"ד, דאי חובה כי לחרק הקטן, והטעם לה כי "אין אדם חייב לקנות טלית בת דרי כנפות כדי שיתחייב בצעית כי מ"מ טוב ונכון כי" (שו"ע אדרוי"ז רס"י כד), ומאר ש אין בה שום חייב מדוריית או מדרבן (ורק בעידנו ורתהא עונשין גם ע"ג, מנוחות מא, א), לכן מסתפקים בחינוך עצם המצווה לטלית קטן, ואין מחייבים כייב בחינוך גם בלבישת טלית גדול, המשא"כ במצבה נר שבת (ווגונכה) שהיא מצוה וחובה מדרבן, — יש לחרק את הקטנים (גמ) במצבה הדרקתה בפועל, ואף שנות"ל שישנן דיעות (גב' נר חינוכה) שאין לחרק את הקטנים זהה (להסבירם שאין היור על כל בני הבית להדריק) — ואולי ע"ז סמכו אלו שלא נהגו עדיין לחרק הקטנות בהדרקת נר שבת, מ"מ טוב ונכון לסמכוך על דעתו הסוברים שיש מצות הינו גם בהדרקת נר (חינוכה — אף להודיעות שאין היור ששאר בני הבית ידריקו, ומזה מובן שכן הוא גם לגבי נר) שבת. וראה לקמן סי' והערה 68, הטעם שדיוקן עד עתה (בכ"מ) ששבת רק תראה איך שדואם מroleת ולא תוליך בעצםה, ובמננו ראי שתוליך הבית בעצמה.

(62) דילינו שאף שעיקר והטעם להדרקתה הוא מטעם הנגר, וכמשמעותו בראוכה בהערכה שלפנ"ז, מ"מ מאחר דקיים להודיעות שלא מהני מה שהבת רוצה שלא לצתת י"ח בהדרקתה של האם — טוב יותר שתידליק הבית קודם, לפני שתידליך האם נרותי, וע"ד המבוואר בתשי' רב פעלים (ח"ב או"ח סי' ג) לגבי הבעל שהוא שאננו רוצה לצתת בברכתה של האשה (כבר שבת) שלא נהגי לדעתו אף אם יוליך הבעל בחדר אחר, וככתוב שירליך הבעל (בחדר אחר) לפני האשה, דאו לא יצא הבעל י"ח עדיין וכי יכול לבך.

(63) גם בלאו וכי כדי שתידליק הבית (קטנה) לפני האם. כי באם הבית עדיין רכה בשניים, הרי לפעמים צריכה האם לעוזר לה בהנחת הגפרו, תיקון הנר, סיור המנורה ודורמתה. וכך טוב שתהיה האם (בשעת הדרקתו רותת הבית) קודם הדרקנת נרותי וקיבלה את השבת.

(64) ראה מסקנת הפסוקים סי' תרעו סי' ג דין הקטן יכול להוציא אחרים בהדרקנת

ג. צורך חשעה — הדריקת נר שבת

לא זו בלבד שעתה הגיע הזמן לאזריך עטרה לישנה, לתנאיו שוב המנגג הטוב, שגם בנות ידילקו גרות שבת מיד משאגיעו לחינוך, אלא אף במקומות שלא היו נוהגים כן, עמד כך אדמוי' שליט'א מליבואויטש, והצעיר וביישן* וחתקין, שכל בת ישראל תדליך נר של שבת מיד משאגיעת לניל חינוך, בכדי⁶⁶ להוסיף בזה אוראה בבית, ושם יצא האורה לכל העולם כולה,

נר חנוכה, ועוד⁶⁷ מובן בדור שבת, ולכן בגודלה לא מהני הקדמת הדריקת הנטה, כי לאחין לא תוכל האם להדריך (להודיעות דלא מהני כוונתך שלא לך), ומ"ש בתשי' רב פעילים שם דמנגי מה שהבעל מדריך קודם — היינו בחדר אחר וודא.

(64) ואף ואמרין בפסחים (א ב): כבר קיבלו עלייכם שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורה אמן, ע"כ. וראה גם שבוטח חת"ס (חאו"ח סי' כה וככ"מ): והכל חדש אסור מן התורה בכל מקום, ע"כ. הרי מצינו דוגמאות אין בספר, שבראות גודלי ישראל מצב הדור (מצד אם ראשונים מלאלים כו'), שיש צורך לתקן עניין מיוחד — עמו ותקנווה. וכן ה' בעניין הכללי ובתי ספר לבנות, שבתחלה התנגדו לו זה גודלי ישראל (אשר מלבד טעם העיקרי להתנגדותם — המובה במאזנים למשפט סי' מא: וחנן הבנות ברוח התורה ע"י למוד התורה מעורר דאגה ופחד בלב תלמידים רק מפני היישושו, מפני שלא ראו את אהוביהם ונוהגים כו, ע"ב) — היה לו עניינים נספחים דאבל בבודה בת מלך פנימה, ואבל המלמד את בתו תורה כאלו מלמה תפולות). ומ"מ לאחין קמה אשה צדקנית (ושמה שרה שנירה, ראה בפרטיות תולדות החינוך ההורתי פרק שעשרה), אשר ראתה איך השעה דורשת להקים בתיה ספר גם לבנות. ולאחר שתתדרפקה על לוחות גודלי ישראל והבחירה להם את המצב, הסכימו לחיב את יסוד הבתי ספר לבנות, וואה מ"ש הגר"ז סורצקן בזה (מאזנים למשפט שם): אבל מתנגד בית ספר לבנות אף ברוח התורה והdot טענים, הלא בעקבות אבותינו אנו הולכים, וכש שham לא דאגו לחינוך הבנות (ואעפ"כ גדו ורוממו בנות נאמנות לעם ולדתם) — אף אנו כמותם. אך אתה אמר לך: כי לא כדורות הראשונים דורות האחוריים, דורות הראשונים היו כמלאיכים או לפחות כבני אדם, שלא מונה גברו בארץ, הרת משללה ביום החיה עם ישראל בכלל ובפרט, ולא נתנו את "המשחית" לבא אל בתייהם לאגוף" את הילדים, וכל כבודה בת מלך פנימה — בנות ישראל לא היו או יצאניות, ובתי הספר לא השתרעו לעקורי האמונה מלבד הנוער, רק להגדיל תורה ולהדריך. אבל אנו — דורות האחוריים — כבני אדם יושבי חושך ולא נוגה לנו מאור ה', האמונה אבדה מלבות הרבה בני אדם, ולכן אין אנו רשאים להרחק את הבית מן החדר, כי כל הפרוש מן החדר והתית' בזמנ הזה, בין איש ובין אשה, כאלו פורש מן החיים הנצחיים, ע"כ. ובענין איסור לימוד התורה לבנות, כתוב החפץ חיים (מכתבי החפץ חיים, הובא תולדות החינוך שם, וראה גם לקוטי הלכות סופה פ"ג בהערה): וכל החששות והמקפוקים מאיסור ללימוד את בתו תורה, אין שום בית מיחוש להזה בימיינו אלה, ואין כאן מקום לבאר בארכיות, כי לא כדורות הראשונים דורותים הקודמים ה' לכל בית ישראל מסורת אבות ואמהות לילך בדרך התורה כו, ע"כ.

ובעצם העין ושינויו מנחה ראה שי חמד (כללים ע' מנגג תנג א"ב) שהביא מאות היא לעולם ומגוזרות ממשון: שככל דור ודור מתחרשות חומרות וגזרות, וכולם הם אמרת ה' צרופה, ע"כ. ובשם דברי יוסף: יכולם לשנות בשלות ובמיוחד, ואין חשש ממשום אל תטוש תורה אמן, ובהיא מותס' ומחרא"ש ורבנים אחרים שינו כמה דברים ממה שהיה נוהגים מוקדם, ע"כ.

(65) ראה זה"ב קנה, ב: ובשעתה וישראל מתבטלי מאוריתא כו' ועל דא עת

וכמו⁶⁶ שנתבאר שעיי הולכת נר⁶⁷ שבת, מאירים השבת העולים ב�性ות וברוחניות.

היו זו זמנים שהספיקו להבט הנרות שתדליקת האם (כמו בנסיבות החינוך שהספיק לה מה שקיבלה מיאמה⁶⁸ בביתה). אמנים בזמננו אנו, אשר מצד ריבוי החושך שברחוב, אינם מספיק להבט החינוך שמקבלת בביתה מהאם (دلכון תיכון מוסדות חינוך מייחדים לבנות — בהם תוכלנה לקבל חינוך הדורש להן), ולכן אינם מספיק להבט האור שמקבלת מהנרות שתדליקת האם. ותוספת אור זה צריך לבא ע"י הבית עצמה, לאחר שבזמננו הבנות הן יותר עצמאיות, ואין תלויות כ"כ בדעת התורים, ולכן חיבת הבית עצמה להדריך נר של שבת, שיאיר לה ביום השבת, ולכל השבוע הבא לאחריו, ולמשך כל ימי חייו.

ועוד עניין בה, הרי נתבאר לעיל ס"ב, שע"י נר שבת זוכים לבנים וחננים תלמידי חכמים, וא"כ ביום שעברו, שעיקר החלטתה בזה (בנוגע לשידוך), הייתה תלוי בדעת המורים (כי הבית התחשבה יותר בדעתם), לכן הספיקו להבט הנרות שתדליקת האם. אמנים בזמננו אנו, אשר (מסיבות שונות) השיקפת עולם משלה — לכן צרכיה היא בעצם להדריך "נר מצוה", שהוא יפעול שתרצה להגשא לתלמיד⁶⁹ חכם, ושגם לאחיזו ייסדו הבית שיאיר בו נר צוה ותורה או.

ובפרט עתה, שהגיע המצב לידי כך, ישנן אמהות, שמאזוז סיבה שתהיה זו בבחיה נשבו בין העכומים ואינם יודעות היוקר שבתදלקת נרות — הרי ודאי עתה הוא הזמן שבנות ישראל (ambilי לחלק בין אחת לחברתה) תהיינה הרשונות שיתגשו להדריך נר שבת בביטחון, וזה יפעל על האם שגם היא תחיל להדריך.

לעשות לה, אינון צדקה דاشתארן את לון לחגרא חרץין, ולמעבד עובדין וכשראן קו מ"ט בגין דהפרו תורהין, ולא משתדרי בה בני עלמא כדרא יאות.

(66) ס"א והערה 7-8.

(67) פשוט ומובן מעצמו — שכל הבא לקמן הוא גם בנוגע להדריק נרות יומ טוב (שיטת מוש"ק בראשית העירה).²²

(68) והוא אחד מהטעמים שדיינו אzo (בכ"מ) שהבטת תראה איך שהאם מדלקת נרותין, ולא תזליק בעצם, שע"ז רצוי להשרש בהבט, אשר היא נמצאת תחת מרות האם, ומתחנכת ולומדת מהאם מצות הולכת הנר, וע"ז לא תהיה עצמאית כ"כ.
(69) כדונתבאר לעיל שם ובערה 29, דמכ"ש שפועלים ע"י הולכת נרות שהיא הבעל תלמיד חכם, כמבואר בזוהר בלבוש ובב"ת. זהו נוסף על העניין, שהוא שבת מלcket נר — הרי זה מצוה מוטלת על האב, כי מצות חינוך לתងך הבית מוטל על האב, וע"ז זוכה לחתן תה כמבואר בגמ' (משיחת י"ג תשרי).

וכדי הם כל המנהיגים והודיעות (שהובא לעיל), לסמך עליהם בזמן זהה, שהשעה דורשת להוסיף במצבה גדולה זו, ושביל בת בישראל — מיד מישגיעה לחינוך — תחילת להדilk נר בכל ערב שבת.

ח. זמן החדלקה

מאד ⁵⁰ מאד צריך ליזהר בהדלקת נרות, להדלק קודם שקיעת החמה — שקיעה הנראית, דהיינו בעודו בשימוש זורח ⁵¹ בראשי האילנות, בשדה הארץ המישור — שאין שם הר ⁵² במערב, או בראשי הגנים בעיר, אלא לעשות אוח"כ שום מלאכה כלל, כדי להוסיף מחול על הקושט מעט. כי לאחר סילוק וביאת האור מראשי האילנות וגנים הגבוהים — בכמו ד' חלק ששים משעה (שקורין מינוטין), אזי היא שקיעה האמיתית — שהוא סילוק וביאת האור מראשי ⁵³ התרים הגבוהים ⁵⁴ שבאי, והוא הוא תחלת זמן בין השימושות.

בנحوו ⁵⁵ בזמןנו בפי חשבון הכלמי אה"ע, זמן של הבץ החמה ושמייתה הוא רק כשהצוי עיגול השימוש על האופק, וגם לא על האופק הנראית לנו, אלא על האופק האמתי כו' השימוש אע"פ שהוא כבר למטה מהאופק, עדין נראה לנו, מפני שוריחת השימוש בא מקום שאין בו אויר למקום שיש בו כו'.

נמצא שקיעה הנראית שלנו (שעת סילוק כל השימוש מראשי האילנות

(70) סדר הכנות שבת, סיור אדמה"ז. נדפס בהוספות לש"ע אדמה"ז ע' ב' (תיר).

(71) דאל בא לשמי' (שבת לה, ב) אתון ולא קים לכו בשיעורא דרבנן, אדריש מאריש דיקלי אתלו שרגא, ופרש"י הדליקו את הנר מבعد יום. ומ"ש אדריש מאריש דיקלי הכוונה (שהאדם אין רואה יותר את השימוש, אלא) שהוא רואה עדיין איך שהוא זורחות על ראשי האילנות. ועדיין אין זה זמן השקיעה כי זמן השקיעה הוא לאח"ז — כدلפקן.

(72) שאם יש הר במערב, ההר מסתיר על אור השימוש, ואו השקיעה האמיתית אינה אחר ד' מינוטין אחר סילוק האור מראשי האילנות הגבוהים, אלא יותר מעת (הגבות הראית נאות, נדפסו בהוספות לש"ע אדמה"ז ע' (54) (878)).

(73) רבינו יונה (בפני להר"ף ברכבת פ"א מ"ב) הובא בתווייט שם, ואף שם כתבו זה לגבי נץ החמה, כן הוא גם לגבי שקיעת החמה, כדמות מה א"ר חנינא (שבת לה, א) הרוצה לידע כו' ינית החמה בראש הכרמל כו', וכן מוכח מהא דכשהמש זורח בראשי האילנות עדיין אין זה זמן שקיעה הנ"ל, מאחר ושקיעה האמיתית הוא עת סילוק וביאת האור מראשי הגנים הגבוהים כו' . בזה מושב בפשטות לשון הרמב"ם (להלן קר"ש פ"א ה"י) : ושיעור זה (Netz החמה) כמו עישור שעיה קודם שתעלת השימוש ע"כ. ואנן אנו צריכים למה שנותה בזורה הפסיקים בא"ח רס"י נת.

(74) הינו אבל יחי' כאן הר גבורה — בגובה הגנים בא"י ובשייה סילוק וביאת האור מראש הר זה, אז הוא שקיעה האמיתית.

(75) פתיחה לקונטרס הנשף לנוגדן תשכ"ה.

הגבוחים), הוא כמו מינוטין (משתנה לפי המיקום והזמן) לאחר שקיעת החמה שלפי חשבון חכמי האומות (שעת סילוק חצי השימוש מגובה הים — «סיעועלול»). ומכ"ש שקיעה האמיתית שלנו, שהיא כמו מינוטין לאח"ג. נהגו בכמה מקומות להקדימ⁷⁶ זמן הדלקת הנרות ח"י (ובכ"מ גם יותר מזה) מינוטין לפני השקיעתה.

ט. סדר הדלקה

טוב "שתנן פרוטה לצדקה — קודם הדלקת הנרות (ושיהי' בלי נדר). ראוי⁷⁷ לאשה שתתפלל בשעת הדלקת נר של שבת, שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה.

המדליק⁷⁸ נר של שבת יו"ט, אחד האיש ואחד האשה חייבים לבירך עובר לעשייתן — בא"י אמר אקב"ז להדלק נר של שבת או של יו"ט, כדרכם שמברכים על שאר כל מצות מד"ס — עובר לעשייתן, והמנת שمبرכים אחר הדלקת, לפי שסבירו שם תברך תחליה קיבלה לשבת, ותהא אסורה להדלק ואף ביום מדליקין תחליה, כדי שלא לחלק בברכה אחת — לבירך אותה פעמים קודם הדלקה ופעמים אח"כ. וכך שתהא הברכה עובר לעשייתה, איןנה נהנית מן האור עד אחר הברכה, וזהו שימושה ייחודה לפני הנר — מיד לאחר הדלקה עד לאחר הברכה, וזאת מסירה ידה, וננהנית מן האור, וזה נקרא עובר לעשייה.

כמודמה⁷⁹ — שעוד הנישואין מדליקות נר אחד.
באם יש בת קטנה בבית, טוב שתדלק⁸⁰ היא לפני האם (על מנורה שללה), ולאחריו תדלק האם. טוב שיהי' גם להבת קופת צדקה, ותתן גם היא פרוטה לצדקה קודם הדלקת הנר — כפי שאממת נוהגת.

(76) ראה קצות השולחן סי' ע"ד.

(77) קיזור שו"ע סי' עה ס"ב כף החיים סי' רסג סקל"ה.

(78) בחו"י פ"ר יתרו. מט"מ, מ"א סק"א. שם ושם.

(79) שו"ע אדמה"ז סי' רסג ס"ה.

(80) מבcrypt ב"ק אדרוייר שליטא,لوح כולל חב"ד ע"ה תשל"ה, ומבוואר בארכוה במכתב (נדפס לעיל) טעם ובאור הדבר.

(81) שיחת ו' תשרי.

תיקון טעורה

- ע' 3 ש"ה : זה, נדפס : חודשים וצ"ל : חדשים
שם ש"ה : ויהי, נדפס : מצוות אלו וצ"ל מצוה זו
ע' 19 העירה 1, ש"ה : עם המבוואר צ"ל : המבוואר
שם העירה 4 ש"ה : ב, נדפס : ל�מן בהוספות וצ"ל : לעיל
ע' 26 ש"ה : בגם, נדפס : עליון, וצ"ל : עליון".
שם בעירה 49 ש"ה : ע"ז, נדפס : תרעוז, א : וצ"ל : תרעוז, א)
ע' 28 בעירה 52 ש"ה : ובמכתב, נדפס : ל�מן בהוספות וצ"ל : לעיל
שם העירה 55 ש"ה : הולקת, נדפס : יבלטו וצ"ל : יבטלו
שם העירה 56 ש"ה : (נדפס ל�מן בהוספות) וצ"ל : (נדפס לעיל)
ע' 29 העירה 58 ש"ה : הולדות, צ"ל : מבעלן וצ"ל לחדרו, ונתן לה מנורה כדי שתתדליק
גורות שבת, ואשר כן היו נהוגות כל הילדות
ע' 31 בעירה 61 ש"ה : משא"כ, נדפס ל�מן בהוספות וצ"ל : לעיל
ע' 32 העירה 64, צ"ל : (64*)
ע' 33 ש"ה : שהספיק, נדפס : מיאמה וצ"ל : מאמה

